

Pippi Långstrump i Jesu fotspår

Jaana Härmävaara

Magisterarbete i praktisk teologi
Handledare: Tomas Ray
Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi
Åbo Akademi
2024

Författare: Jaana Härmävaara	Årtal: 2024
Arbetets titel: Pippi Långstrump i Jesu fotspår	
Praktisk teologi, FHPT, Åbo Akademi	Handledare: Tomas Ray
<p>Pippilotta Viktualia Rullgardina Krusmynta Efraimsdotter Långstrump, kortare Pippi Långstrump, är en av de mest kända rollfigurerna i barnlitteraturen. Pippi Långstrump och hennes berättelse har tidigare undersökts ur många olika synvinklar som feminism, anarkism eller som ambivalent person. I min avhandling Pippi Långstrump i Jesu fotspår är kärnfrågan: <i>Hur kan berättelserna om Pippi Långstrump ge en hjälp att skapa en förståelse för kristen tro i relation till barn?</i> Jag bevisar att kristna särdrag eller element i Pippis berättelser kan anknytas med kristen tro och att berättelserna kan ge barnet hjälp att nå och skapa förståelse för en kristen tro .</p> <p>Utöver främst Nya Testamentets evangelier används som material Astrid Lindgrens Pippi-böcker: Boken om Pippi Långstrump, Pippi Långstrump, Pippi Långstrump går ombord och Pippi Långstrump i Söderhavet.</p> <p>Studien är en kvalitativ, narrativ forskning. I den narrativa forskningsstrategin är man intresserad av hurdana historier det berättas om forskningsföremål och hurdana deras berättelse är i kulturen och i samhället. Narrativet i forskningen fungerar mot två riktningar: berättelserna är forskningens bas och resultat. Till forskningen har jag valt Pippis berättelser som 1) har utgångsläget med någon verksamhet eller händelse som leder till en annan situation och 2) har slutet som innehåller en lösning till ett fenomen, händelse eller problem. Ett syfte var att lyfta fram en berättande betydelsestruktur.</p> <p>Som analysmetod har använts narrativ analys. Föremålet i den narrativa analysen är att kvalitativt tolka och förstå berättelser genom att forska deras djupare mening, struktur och subjektiva egenskaper. Syftet med studien är att hitta i Pippis berättelser element som kan förknippas med kristen tro, närma sig berättelsen om Pippi Långstrump ur ett djupare perspektiv och plocka ut de element som avgör likheter i förhållandet till följande teman, som jag i första har valt i Nya testamentets evangelier och som har betydelse och är basis i den kristna tron: vila, bröd,ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet.</p> <p>Resultaten visar att Pippi Långstrump metaforiskt vandrar i Jesu fotspår. I Pippis berättelse hittas många kristna anknytningar till de ovan nämnda teman i evangelierna. Dessa anknytningar kan ge barn ett språk att leva med. Det är inte överdrivet att säga att Pippis berättelser förmedlar barnen ett annorlunda, kanske också ett överraskande sätt att möta verkligheten och tänka på kristna saker. Resultaten visar att i Pippis berättelser finns de element som kan knytas med den kristna tron.</p> <p>Resultaten förstärker idén att Pippis berättelser med kristna tankar kan genom läsprocessen gå över till tänkandet.</p> <p>Samtidigt kan man tänka på hur kyrkans eller församlingens småbarnspedagogik kunde ta hänsyn till eller satsa på alternativa gudstjänster där temat till exempel är Pippi Långstrump. I Finland har vi Tove Janssons Mumin-berättelser som enligt litteraturen också har kristna egenheter. Genom dessa berättelser kan kristna särdrag överföras till potentiella nya medlemmar i församlingen och för sin del ge hjälp att skapa kristen tro.</p>	
Nyckelord: Praktisk teologi, kristen tro, Pippi Långstrump, Astrid Lindgren, Tove Jansson, temagudstjänster	
Datum: 18.03.2024	Sidantal: 69

Innehållsförteckning

Förord	1
2 Forskningsfrågan och problemorientering	5
2.1 Forskningsfrågan	5
2.2 Författaren Astrid Lindgren	5
2.3 Material	8
2.3.1 Bakgrund	8
2.3.2 Kännetecken i Astrid Lindgrens böcker	10
2.3.3 Forskningsmaterial	11
2.4 Pippi Långstrump	12
2.4.1 Pippi Långstrump och populärkultur	14
2.5 Kritik	14
3 Tidigare forskning	16
4 Teoretiska referensramar och analysmetoden	21
4.1 Narrativ forskning och analys	21
4.1.1 Narrativitet och narrativ	22
4.1.2 Narrativ analys	23
4.2 Kristen tro	25
4.2.1 Barnets tro	27
4.3 Barnets spiritualitet	28
4.4 Barns existentiella frågor	29
4.5 Vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet	30
5 Analys	31
5.1 Vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje, det dubbla kärleksbudet och Pippi -berättelser	31
5.1.1 Vila	31
5.1.2 Bröd	32
5.1.3 Ljus	34
5.1.4 Vatten	34
5.1.5 Frid	36
5.1.6 Kraft	37
5.1.7 Glädje	39
5.1.7 Det dubbla kärleksbudet	41
5.2 Jesus som normbrytare	42
5.3 Pippi Långstrump som normbrytare	46
5.4 Astrid Lindgren och det kristna kulturarvet	52
6 Avslutande diskussion	54
6.1 En gudstjänst inspirerad av Astrid Lindgren	56
6.2 Tove Jansson, Mumin och temagudstjänster	57
7 Sammanfattande slutsatser	59
Litteratur och andra källor	62

Förord

Varför just den mycket märkvärdiga nioåriga Pippi Långstrump som ämne för en pro gradu-avhandling? Vad kan Pippi Långstrump och praktisk teologi ha gemensamt? Vad är det som förbinder Jesus och Pippi? Hur kan en fiktiv karaktär speglas med Jesus, alltså Pippi Långstrump gentemot narrativet om Jesus? Kan möjliga kristna särdrag eller kännetecken i Pippis berättelser hjälpa att skapa en förståelse för kristen tro i relation för barn?

Mitt intresse för Pippi Långstrump har varat från min egen barndom till vuxen ålder, först genom böcker jag läst och senare genom filmer och serier. Min karriär som lärare har innefattat många modersmålstimmar där vi läste böcker om Pippi. Under åren har Pippi Långstrump fascinerat och inspirerat elever i alla åldrar, både i skrivandet och i konsten att uttrycka sig. Många vuxna har redan som barn valt Pippi Långstrump som förebild. När jag har frågat varför Pippi får deras uppriktiga beundran, har svaret varit att Pippi är annorlunda, stark, beslutsam och rättvis.

Barn har redan mycket tidigt en förmåga att skilja mellan vad som är rätt eller fel i världen. Pippis rättvisa och uppriktighet tilltalar läsarna. Om Pippi Långstrump tycker att något behöver åtgärdas, så gör hon det. Författaren Astrid Lindgren framställer barn som personligheter med egna tankar och åsikter. Barn skrattas aldrig åt i Lindgrens verk, för hon respekterar barns djupa reflektioner.

Under mina studier i praktisk teologi kom jag gång på gång ihåg Pippi Långstrump. Fastän Pippi Långstrump är en fiktiv person, hittar jag många likheter med Jesus själv, hans verksamhet och gärningar. Jag visar att kristna element kan knytas till Pippi. Fastän Pippi Långstrump är en nioårig fiktiv gestalt lär hon i sina berättelser till oss, vuxna och barn, hur man med en positiv livssyn kan gå vidare, bryta gränser, vara modig, leka och drömma.

Denna idé ledde mig till Markusevangeliet 10:13-16. Detta avsnitt i Nya testamentet är ett av de tidigaste dokumenten i mänsklighetens historia om att ge barn och barndom en särskild status och värde. Denna korta och lilla berättelse har givit kärnan till att kristendomen på ett alldeles speciellt sätt är relaterad till barn och berör dem. Tron som är barnliknande berättar om hjärtats förtroende och tillflykt till nåd och förlåtelse:

Man bar fram små barn till Jesus för att han skulle röra vid dem. Men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg det, blev han upprörd och sade till dem: -Låt barnen komma till mig och hindra dem inte, för Guds rike tillhör sådana som de. Jag säger er sanningen: -Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in. Och han tog upp dem i famnen och lade händerna på dem och välsignade dem.

1 Inledning

Foto 1. Pippi Långstrump (Inger Nilsson).
Fotograf okänd. Suomen Kuvalehti 10/1968, s. 38

”När Pippi Långstrump kom ut i Sverige 1945 blev den först väl mottagen. Men sedan kom folkstormen. Upprörda publiksektionskrivningar anklagade författaren för att hon undergräver moral, religion och samhällsordning och fördärvar de små. En av dem kom dundrande med Matteusevangeliet 18:6: ”Men den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom vore det bäst om han fick en kvarnsten hängd om halsen och sänktes i havets djup.”¹

Aftonbladet publicerade 1946 en artikel på sin kultursida där professor och Aftonbladets insändare John Landquist attackerar Pippi-boken.

Enligt hans mening var Astrid Lindgren obegåvad och ociviliserad, Pippi däremot onormal och sjuksinnad, vars äventyr representerade obehagliga och själskrossande saker. Dessutom ansågs Pippi vara en dålig förebild för barn, och språket i boken var slarvigt och folkligt - hela boken var demoraliserande.²

Landquist fortsätter och skriver om Pippis skadliga effekt på barns moral och bokens litterära brister på följande sätt: ”Minnet av den naturliga flickan och hennes osmakliga äventyr i Lindgrens bok, kan, om hon eljes ihågkommas, inte bli annat än förnimmelsen av något obehagligt, som kرافsar på själen. Inget normalt barn äter upp en hel tårta på ett kafferep, det

¹ Gaare, J. & Sjaastad, Ø 2003, 86

² Strömstedt, M. 1977, 228-229

påminner om en sinnessjuk fantasi eller om sjukliga tvångsföreställningar.”³ Efter hans kritik följer snart flera inlägg från upprörda föräldrar som håller med honom och som betraktar Pippis framfart med avsmak. "Samhällsvådlig smörja". "Sinnessjukt". "Vedervärdig busunge".⁴

Texten ovan gjorde mig förvirrad. Den fiktiva karaktären av Astrid Lindgren, Pippi Långstrump, har ju tidigare förknippats med fördomar och rättvisa, anarkism, feminism, men inte med det, att författaren Astrid Lindgren fördärvar de små.

På grund av dessa skilda synsätt fördjupar mig i ämnet närmare fastän kritik mot Lindgren har skrivits nästan åttio år sedan. Kritikens ordval var då chockerande. Både Lindgrens synvinkel och nytt sätt att skriva var oerhört på 1940-talet. Att bryta barnets motstånd och undertrycka deras vilja var den tiden en central pedagogisk idé. Lindgrens text sågs radikal men på samma gång märktes inte att texten hävdar också något annat.

Jag vill ställa mig på den positiva läsningens sida och hitta sådana kristna saker och likheter som kan anknytas med vissa ställen i Nya Testamentet, främst i evangelierna. Därför har jag valt "Pippi Långstrump i Jesu fotspår" till namnet för min pro gradu - avhandling.

Följande citat av Astrid Lindgren från 1949 sammanfattar kärnan i hennes böcker: "Ge barnen kärlek, mer kärlek och ännu mer kärlek, så kommer det goda uppförandet av sig självt."⁵

Citatet ligger i linje med det dubbla kärleksbudet i Matteusevangeliet 22:34-40: kärlek är central i kristen tro. Den medmänskliga kärleken är en viktig del i kristen tro samt synen på barn i Markusevangeliet 10:13-16.

Det finns paralleller mellan dessa texter. I min studie lyfter jag upp mer paralleller ur Lindgrens Pippi- berättelser som svarar på frågan hur dessa berättelser kan ge en hjälp att skapa kristen tro i relation för barn.

³ <https://www.rabensjogren.se/193781-historien-om-pippi-langstrump> , hämtad 6.10.2023

⁴ <https://www.rabensjogren.se/193781-historien-om-pippi-langstrump> , hämtad 6.10.2023

⁵ Ørvig & Törnqvist, 1977, 22

2 Forskningsfrågan och problemorientering

I början av detta kapitel ställer jag forskningsfrågan och därefter presenterar författaren Astrid Lindgren. Jag beskriver hennes inställning till kristendomen och är samtidigt intresserad av de element som kan knytas med en kristen tro. Jag lyfter upp hur berättelsen av Pippi Långstrump är född, några av Lindgrens andra böcker samt kännetecken i dem. Forskningsmaterialet består av två delar: Pippi- böcker och följande teman i Nya Testamentet som har betydelse och är basis i den kristna tron: vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet.

Nästa stycket behandlar Pippi Långstrump ur två synvinklar: Pippi Långstrumps karaktär och Pippi Långstrump och populärkultur. I det sista stycket beskriver jag den kritik som Pippis berättelser har fått emot.

2.1 Forskningsfrågan

Forskningsfrågan är *“Hur kan berättelserna om Pippi Långstrump ge en hjälp att skapa en förståelse för kristen tro i relation till barn?”*

Forskningsfrågan består av tre delar. Den första delen ”berättelserna om Pippi Långstrump” ger materialet och metoden, som i mitt arbete är en narrativ analys. Den andra delen ”hjälp att skapa en förståelse för barn” handlar om barn och vad de behöver för att förstå eller skapa mening. I detta fallet är Pippi en bryggande berättelse, en brygga till barnens livsvärld. Den sista och tredje delen är ”kristen tro” som definieras och beskrivs närmare i studien. Det viktigaste ur arbetets synvinkel är hur den kristna tron knytas med ovan nämnda teman i Nya Testamentet: vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet och hur dessa teman syns i Pippis berättelser.

2.2 Författaren Astrid Lindgren

Utan Astrid Lindgren skulle det inte finnas någon Pippi Långstrump. Det är väsentligt att ta fram Astrid Lindgrens egen inställning till kristendomen och undersöka författarens personliga värderingar och erfarenheter som har överförts till hennes texter.

I boken Astrid Lindgren och kristendomen har Fischer-Nielsen gjort en omfattande granskning av författarens inställning till kristendomen.

I sin barndom hade Astrid Lindgren fått höra bibelberättelser som med en kristen livs- och människosyn ligger i och med detta som en förutsättning för hela hennes författarskap. På en del ställen klart uttalad och på andra ställen som en dold begrepps värld.⁶

Enligt en tidskriftsartikel finns kristendomen för denna småländska författare, uppvuxen i ett fromt hem i början av 1900-talet, som en självklar referens:

De bibliska berättelserna ska inte göras levande, de är redan levande. Men samtidigt som de bibliska referenserna är självklara och många tilldelas fromheten och tron oftast biroller i Lindgrens berättelser. Huvudpersonerna uttrycker ibland barnatro, som ibland bär kristna drag, ibland inte.⁷

I samma artikel, ”Astrid Lindgren och kristendomen”, sade Astrid Lindgren själv många gånger att hon inte trodde på Gud. En gång berättade hon om sin barnatro och fick frågan om hon fortfarande tror på Gud. -Nej, det gör jag uppriktigt sagt inte, svarade hon.⁸

I en intervju i Expressen den 6 december 1970 berättade Lindgren om sin tro på Gud:

Nej, ärligt talat tror jag inte. Men om min far levde, skulle jag aldrig ha vågat säga det, för det skulle ha gjort honom väldigt ledsen. Det är kanske skamligt att förneka Gud på detta sätt, eftersom jag tackar honom så ofta och ber till honom när jag är förtvivlad.⁹

Jens Andersen, som har skrivit Lindgrens biografi, konstaterar att mot slutet av Lindgrens liv blev hennes relation till Gud mer nyfiken, varefter hon konstaterade att hon ofta tvivlar på sitt eget tvivel. Kärnan i Astrid Lindgrens livsåskådning är att det mitt i all smärta, besvikelse och frustration också fanns ett schema för glädje, njutning, poesi, kärlek och lek. I grunden var

⁶ Fischer-Nielsen, W. 1999, 52

⁷ Magasin Till Liv 2018, Astrid Lindgren och kristendomen, hämtad 19.12.2023
<http://www.tillliv.se/2018/06/astrid-lindgren-och-kristendomen>

⁸ Magasin Till Liv 2018, Astrid Lindgren och kristendomen, hämtad 19.12.2023
<http://www.tillliv.se/2018/06/astrid-lindgren-och-kristendomen>

⁹ <https://www.expressen.se/>, hämtad 12.1.2024

kärntanken i Lindgrens livsfilosofi att få ut det mesta av sin korta tid på jorden så mycket gott som möjligt.¹⁰

Fischer-Nielsen ger en mängd exempel på hur Lindgrens uppväxt satt spår i hennes böcker. Författaren vill med sin bok ge nya bottnar i berättelser och hon gör det med hjälp av Pippi Långstrump:

Överallt i Astrid Lindgrens författarskap kan man möta en positiv grundinställning, livsglädje och en förundran över skapelsens skönhet, tillsammans med tacksamhet över livets gåvor. Även när vemod och sorg tar överhand i berättelserna är utgångspunkten att livet är gott, och skall förbli så. Därför är det så outhärdligt när människor förstör och förgör för varandra. Oftast drabbas de som är svaga.¹¹

Fischer-Nielsen har också skrivit på vilka sätt inslagen kan förekomma, till exempel ord och uttryck hämtade från religiöst språkbruk, religiösa handlingar, kyrkliga traditioner och bibelcitater.¹²

Astrid Lindgren själv har troligen inte som först tänkt på kristendomen i Pippi-berättelserna. Till frågan om kristendomen i sina böcker har hon i stället sagt följande ord av Pippi:

Om jag överhuvudtaget har haft någon särskild avsikt med Pippi-figuren utöver att roa mina späda läsare, så har det varit detta – att visa dem att man kan ha makt utan att missbruka den, ty av alla konststycken i livet är det tydligen det svåraste. Överallt missbrukas makt.¹³

Kapitlet ger intressant information: samtidigt använder Astrid Lindgren kristna uttryck i sina texter men säger sig att inte alltid har haft tro på Gud. Asikainen och Pulkkinen konstaterar att användningen av det möjliga bibliska språket eller ämnet inte säger i sig något om användarens religiositet.¹⁴

¹⁰ Andersen, J. 2014, 405-409

¹¹ Fischer-Nielsen, W. 1999, 117

¹² Fischer-Nielsen, W. 1999, 37

¹³ Pippiperspektiv, 3

¹⁴ Asikainen, S. & Pulkkinen, M. (red.) 2023, 388

2.3 Material

2.3.1 Bakgrund

Själva berättelsen om Pippi började 1941, när Astrid Lindgrens dotter Karin blev sjuk. Lindgren ville berätta historier till sin dotter, och då började hon berätta om Pippi, den starkaste flickan i världen.

Lindgren hade gjort annat skrivarbete när hon 1944 mindes Pippi, som heter Pippilotta Viktualia Rullgardina Krusmynta Efraimsdotter Långstrump, och bestämde sig för att avsluta berättelsen till sin dotters 10-årsdagspresent. Hon erbjöd Ur-Pippi, den första versionen av Pippi, till Bonnier Förlaget, men förläggaren Gerhard Bonnier avvisade Pippi-berättelsen.

Astrid Lindgren hade uppenbarligen en uppfattning om sin egen text eftersom hon med manuskriptet skickade ett brev. Bland annat skrev hon följande:

"I förhoppning att ni inte alarmerar barnavårdsnämnden."¹⁵ Manuskriptet var under utvärdering av förlaget i fyra månader, varefter Astrid Lindgren fick Bonniers svar: "Manuskriptet har avvisats. Som småbarnspappa ansåg Bonnier att Pippi Långstrump var för modern."¹⁶

Året därpå lämnade Astrid Lindgren in manuskriptet till Pippi Långstrump, som hon hade gjort ändringar i, till förlaget *Rabén & Sjögrens* skrivtävling.

Enligt Andersen var den nya versionen av den anarkistiska Ur-Pippi gjord lite mer civiliserat: hästbajs på cirkusmaneger och att hålla pisspottor på brandsläckare var uteslutet. Lindgren vann tävlingen, och juryn fann att boken "Pippi Långstrump" var något utöver det vanliga. Den har de egenskaper som är kännetecknande för en bra barnbok: originalitet, spänning och avväpnande humor.¹⁷

Efter Pippi Långstrump fortsatte Astrid Lindgren med barnböcker, som blev populära och många av dem har filmats.

¹⁵ Svenska Barnboksinstitutet 1977, 11

¹⁶ Andersen, J. 2014, 196

¹⁷ Andersen, J. 2014, 206-207

Böckerna *Barnen i Bullerbyn* liknar författarens egen barndom i Vimmerby. I böckerna kan man hitta paralleller med boken Pippi Långstrump. Pippis karaktär kan ses i flickorna i Bullerby: "Där finns gott om starka, självständiga flickor som själva tar ansvar för sina liv medan pojkarna påfallande ofta är utsatta, sårbara, vilsna och söker en fadersgestalt".¹⁸

Också i boken *Mio, min Mio* som utkom 1954, kan hittas likadana teman som i Pippis: gott och ont, kärlekens makt och till och med livet och döden. I historien är huvudpersonen Bo Vilhelm Olsson. Under berättelsen blir denna pojke till Mio, som hamnar i Landet fjärran. Där bor Mios konungefader. Mio är älskad, men har ett uppdrag att bekämpa den onda och stenhjärtade Kato. Uppdraget har givits redan i början av tiderna. Resan är full av faror, men slutet är lyckligt.

Pippi Långstrump har verkat chockerande, men inte är det enda verket som har främjat känslor. "*Bröderna Lejonhjärta*" väckte på grund av bokens slut debatt när den kom ut 1973. "Trodde Astrid Lindgren verkligen på själavandring?" frågade sig många kritiker, eller uppmanade hon rent av barn att begå självmord?¹⁹

Bröderna Lejonhjärta handlar om två bröder, Jonatan och Skorpan. Den yngre brodern, Skorpan, är bara tio år, men dödssjuk och kommer troligen att dö inom kort. Den äldre brodern är en skön yngling som alla tycker om. En dag börjar det brinna i lägenheten där de båda bröderna bor. Då tar Jonatan, den äldre brodern, sin bror på ryggen och hoppar ut genom fönstret - det finns ingen annan väg ut. Jonatan dör, och lämnar Skorpan ensam kvar. Men Jonatan har berättat för Skorpan om Nangijala, landet man kommer till när man dör. När Skorpan dör kommer han verkligen till detta land, där allting är härligt och där det ännu är lägereldarnas och sagornas tid.²⁰

Döden är exceptionellt starkt närvarande i boken, men innehåller också egenskaper som är bekanta till Astrid Lindgren: att tro på gott, att respektera barnens värld och deras röst och att uppleva ett stort äventyr. Vidare finns det i boken teman som längtan, döden och livet efter döden, rädslor och kampen mellan det goda och det onda:

¹⁸ <https://www.astridlindgrensallskapet.se> ,hämtad 28.12.2023

¹⁹ <https://www.astridlindgrensallskapet.se> ,hämtad 28.12.2023

²⁰ <https://svenska.yle.fi/a/7-619919> , hämtad 29.12.2023

-Hur kan det få vara så hemskt? frågade jag. -Hur kan det få vara så hemskt att en del måste dö när dom inte har fyllt tio år ens? -Vet du Skorpan, jag tror inte att det är så hemskt, sa Jonatan. -Jag tror att du får det härligt.²¹

Jag har lyft fram dessa böcker för att konstatera att det finns kristna element också i Lindgrens annan produktion. Till boklistan skulle jag ha kunnat ta med också andra populära böcker som Emil i Lönneberga, Maricken, Karlsson på taket eller Ronja Rövardotter.

2.3.2 Kännetecknen i Astrid Lindgrens böcker

Enligt en artikel publicerad i Aftonbladet 23.07.2005 är Pippi-böckerna tidlösa. Pippi-berättelser är också tidstypiska på ett sätt som är stötande för en modern läsare:

Pippi tar plats i ett samhälle med negrer, hembiträden och stereotypa könsroller, men precis som Jesus överskrider hon sin tid. När Pippi, likt Jesus i templet, stormar in på kafferepet och välter fina fruar, tårtbord och kakfat avslöjar hon vårt hyckleri och ställer sociala hierarkier på huvudet. Men både Pippi och Jesus avstår från att använda sina maktresurser för att få världsligt herravälde. De väljer istället att regera i våra hjärtan.²²

Det finns djupare betydelser under ytan i berättelserna om Pippi Långstrump. Författaren skrev de mesta av sina verk ur barnets synvinkel och detta var ovanligt för nästan åttio år sedan. Som författare respekterar Lindgren barns djupa reflektioner. Barn har förmågan att skilja på vad som är rätt och vad som är fel i världen redan från en mycket tidig ålder. Texter i berättelserna är lätta att identifiera sig och teman samt gestalten kommer ifrån barnets värld. Och viktigt är det att Astrid Lindgrens historier har ett gott slut.

Astrid Lindgren kändes och känns som en human och modig opinionsbildare. Hon tog en stark ställning för miljö och djurskydd och var en förebild för feminister. På samma gång behandlar hennes verk från vardagsskildringar till fantasi och saga; Astrid Lindgren var en mångsidig och begåvad författare.

²¹ Lindgren, A. 1973, 4

²² <https://www.aftonbladet.se/>, Aftonbladet 23.07.2005, hämtad 31.12.2023

På webbsidan ”Astrid Lindgren Memorial Award” konstateras att Astrid Lindgren levde som hon lärde och skrev:

I sitt liv och sina böcker lånade hon de svaga och utsatta sin röst, protesterade mot orättvisor och översitteri och visade ett osedvanligt civilkurage. Hon behandlade alla lika och visade samma respekt för det läsande barnet som för statsöverhuvudet. När hon fann att något gått fel tvekade hon inte att säga ifrån och hon förmanade politikerna: -Sköt er. Sköt er så att ni i framtiden inte behöver undra varför ni skötte er som ni gjorde.²³

Astrid Lindgren tog fram i sina böcker teman som gick över de gränser vi människor har skapat mellan oss: över generationer, politik och klass och tro.

Enligt Margareta Strömstedt använde Lindgren direkta, linjära och tydliga känslor, universella och tidlösa, mytiska och sagomässiga ämnen från uråldriga tider. Hon skrev om rädsla, hat, sorg och lycka som är ljudgrunden för människans liv i oss alla. Lindgren skrev också om behovet av kärlek, behovet av ömhet, behovet av samförstånd, behovet av att arbeta och att behärska rädslan och skräcken inför ensamheten och det stora okända, döden själv.²⁴

Pippis berättelser har hållit i sig under en längre tid, nästan åttio år. Andliga och religiösa element i Astrid Lindgrens verk, inte bara i Pippi Långstrump, har varit av intresse för många läsare under decennier. Medvetet eller omedvetet har Lindgren förmedlat kristna värderingar till läsarna. När berättelsen har kristliga särdrag och på det sättet ger delar av kristendomen till berättelsen, tar de med sig kraften i berättelser till läsaren som identifierar dem.

2.3.3 Forskningsmaterial

Astrid Lindgrens mest kända verk är den ovannämnda boken *Pippi Långstrump* (1945), som startade både Pippi-serien och Lindgrens karriär. Det första verket följdes av ytterligare två: *Pippi går ombord* (1946) och *Pippi Långstrump i Söderhavet* (1948). Av dessa tre är boken Pippi Långstrump utan tvekan den mest givande delen av trilogin, som i sinom tid väckte

²³ <https://alma.se/>, hämtad 1.1.2024

²⁴ Strömstedt, M. 1977, 284

uppståndelse. *Boken om Pippi Långstrump* innehåller det bästa och det mesta av Pippis äventyr, som tidigare publicerats i de tre ovannämnda volymerna. Dessa fyra böcker används som material i avhandlingen.

Till andra delen av materialet har jag särskilt valt ställen i Nya Testamentet som jag använder för teman: vila (Matt 11:28), bröd (Joh 6:35), ljus (Joh 8:12), vatten (Joh 7:37), frid (Joh 14:27), kraft och glädje (Luk 6:22 –23) och det dubbla kärleksbudet (Mark. 12:30-31). För att förstärka teman eller gå djupare har jag tagit med andra betydelsefulla bibelställen.

2.4 Pippi Långstrump

Det är nästan åttio år sedan den första barngenerationen kunde ta del av Pippi Långstrumps liv och handlingar. Pippi var och är ännu en rollfigur som har något mycket djupare att ge. Pippi har allt som andra barn åtminstone delvis saknar: frihet, styrka, självrespekt, kunskap och trygghet. Pippi är utan tvivel en av de mest kända karaktärerna i svensk litteratur.

Pippi uppför sig oanständigt. Hon klär sig rörigt, stannar uppe sent, leker livsfarliga lekar och är respektlös. Hon behandlar äldre människor och auktoriteter, som lärare och polis, med mod och djärvhet men Pippi är inte särskilt intresserad av etiska diskussioner:

I boken *Pippi Långstrump* går ombord berättar fröken (läraren) moraliserande för barnen att det är för att vi skall vara goda och vänliga mot andra människor som vi har kommit till världen, svarar Pippi: ”Haha, varför har de andra människorna då kommit till världen?”²⁵

Mot andra barn är Pippi rättvis, generös och osjälvisk. Hon sörjer den döda fågeln och straffar värden som har behandlat sin egen häst dåligt. Pippi är både fysiskt och mentalt stark och dominerar sin miljö och sitt liv.

Pippi Långstrump hade nog inte blivit den Pippi vi känner utan den livliga utbildningsdebatt som pågick i Sverige på 1930-talet, där nya pedagogiska och psykologiska teorier presenteras.

Strömstedt konstaterar att trettioalet var ett decennium med nya signaler i fråga om barnuppfostran. Impulserna från Freud och psykoanalysen väckte intresset för barndomens betydelse, den barndom som spelade en roll för hela personlighetsutvecklingen. Russells

²⁵ Lindgren, A. 1946 (2016),54-55

beskrivning av barnens maktbegär hade dock sitt ursprung hos Alfred Adler som, delvis i polemik med Freud, hävdade att det var mindervärdeskänslor och kompensationsdrift snarare än den bortträngda sexualiteten som skapade neuroser. Enligt Strömstedt har Lundqvist i sin doktorsavhandling i detalj jämfört det ursprungliga manuskriptet, som hon kallar Ur-Pippi, med det som sedan kom i tryck, och funnit att Astrid Lindgren dels har tagit bort episoder och repliker som kunde vara roliga bara för vuxna, över barnens huvuden, dels har dämpat Pippis fräckhet i umgänget med vuxna. I den slutgiltiga versionen betonas mera Pippis generositet och anspråkslöshet.²⁶

Lindgren var också influerad av 1930-talets filmer och tecknade serier, där övernaturligt starka personer som Tarzan och Iron Man beundrades. Även om man kan komma på flera förebilder för Pippi, har berättelserna påverkats avsevärt av krigsåren, som dominerades av hat mot människor och trunkerade känslor.²⁷

Även om att man kan hitta förebilder för Pippi Långstrumps utseende, krafter, karaktär och beteende, är Pippi Långstrumps berättelse starkt påverkad av krigsåren, som styrdes av hat mot människor och förtryckta känslor. Pippi var och är en ivrig pacifist som svarade på krigets grymhet och ondska med godhet, generositet och glädje och som motsatte sig all slags kroppsligt våld. Pippi är bland annat aktiv, stark, självständig, rovgirig och rationell.

Strömstedt konstaterar att Pippi inte bryter mot den etablerade ordningen i samhället, men den kan ge starka känslomässiga stimulanser som kan tas upp och vidareutvecklas av de barn som läser den. Pippi är på samma sida som de som vill ha djupare förändring.²⁸

Astrid Lindgren skrev 1944 ett följebrev till Bonniers förlag. I brevet karakteriserade Lindgren huvudpersonen som en "liten superman" (Übermensch) som uppfyller ett barns undermedvetna dröm om att ha kontroll. Enligt Lindgrens mening är Pippi en bra härskare som visar att makt inte behöver missbrukas.²⁹

²⁶ Strömstedt, M. 1999, 252-253

²⁷ Andersen, J. 2014, 183-184

²⁸ Strömstedt, M. 1977, 233

²⁹ Gaare, J. & Sjaastad, Ø. 2003, 24

2.4.1 *Pippi Långstrump och populärkultur*

Pippi Långstrump representerar populärkultur. Pippi har superkrafter och strävar alltid efter det goda. Även om Pippi är en stark hjälte, har hon också fel och gör misstag ibland.

Inom teologi har man studerat populärkulturens fenomen och hur olika religioners heliga texter speglas eller syns i dem. Den här typen av synsätt är ett viktigt och relevant sätt också i min studie eftersom det visar hur tidlösa religiösa texter är och hur universellt mänskliga idéer de innehåller. Det speglar hur relevanta också evangeliernas texter är i dagens kultur.

Asikainen och Pulkkinen skriver att populärkultur kan betraktas som det kulturfenomen som är avsett med människors religiösa innebörd som undersöks. I undersökningar har man lokaliserat användningen av religiösa berättelser, teman och figurer i olika medier. Varför och hur berättas berättelser på nytt, vilka försöker de nå och hur tolkas de av dem som får höra dem?³⁰

I boken Bibeln och populärkultur (Raamattu ja popularikulttuuri) reflekteras den teologiska metoden för granskning på frågan om hur till exempel olika religiösa traditioners läror, etiska åsikter eller övertygelser blir synliga i populärkulturens fenomen. På så sätt är det möjligt att studera hur populärkulturen speglar traditionella angelägenheter eller teman förknippade med religion, såsom kampen mellan gott och ont eller hur övernaturliga varelser beskrivs.³¹

2.5 Kritik

Pippi Långstrump fick vara utan kritik många decennier men år 1995 startade debatten igen. Kristdemokraten Carin Stenström gav Pippi-kulten skulden för ungdomars brist på mognad, att självfixering och självupptagenhet förhärligades och att denna Pippi-dyrkan ställde normalt beteende på ända.³²

Efter Stenström, som hade kritiserat Pippis beteende, fick Lindgren på 2000-talet kritik av sina ordval:

³⁰ Asikainen, S. & Pulkkinen, M. (red.) 2023, 32

³¹ Asikainen, S. & Pulkkinen, M. (red.) 2023, 46

³² Astrid Lindgren Aktiebolag 1998, Stockholm, hämtad 2.1.2024

<https://www.astridlindgren.com/sv/karaktererna/pippi-langstrump/historien-bakom>

Ordet neger förekommer på många ställen i böckerna, främst när det handlar om Pippis pappa som är kung över Kurrekurredutterna, ett folk som bor på en ö i Söderhavet. Sedan böckerna skrevs på 40-talet har ordet kommit att ifrågasättas och uppfattas numera som mycket kränkande och rasistiskt.³³

Pippis pappa är inte en svart man fastän ordet "negerkung" kan kopplas till uppfattningen. Pippis pappa är en vit västerländsk man. I detta fallet har Lindgren använt ordet för en vit man. I boken Pippi Långstrump i Söderhavet kan man tydligt hitta en rasistisk jämförelse. Ordval, som Astrid Lindgren har använt i texten, är rasistiska i dagens samhälle:

Av obegriplig anledning hade de fått för sig, att *vitt skinn var mycket finare än svart*, och därför kände de sig fulla av vördnad, ju närmare de kom Pippi och Tommy och Annika. Pippi var ju dessutom prinsessa. När de hade kommit ända fram till Pippi, kastade de sig allihopa på en gång på knä framför henne och böjde pannorna mot marken.³⁴

Trots kritiken är det inte adekvat i denna forskning att fördjupa sig bredare i problemet. I avsnittet ser jag en lek. Det är svårt att föreställa sig att Lindgren medvetet ville vara rasistisk. Enligt 1 Johannesbrevet 4:19-21 har skrivits: ”Vi älskar därför att han först har älskat oss. Om någon säger att han älskar Gud och hatar sin broder, så är han en lögnare. Ty den som inte älskar sin broder som han har sett, kan inte älska Gud som han inte har sett. Och detta är det bud som vi har från honom, att den som älskar Gud också skall älska sin broder.”

³³ Astrid Lindgren Aktiebolag 1998, Stockholm, hämtad 2.1.2024
<https://www.astridlindgren.com/sv/karaktererna/pippi-langstrump/historien-bakom>

³⁴ Lindgren, Astrid 1948 (2020), 72

3 Tidigare forskning

Pippi Långstrump betraktas som en kultfigur som många har identifierat sig med i decennier. Både Astrid Lindgren och Pippi Långstrump har varit föremål för många studier. I min studie har jag tagit fram följande studier som har inspirerat mig till att göra min studie.

Pippis fiktiva karaktär har forskats ur olika vinklar. Den största enskilda studien för tillfället är Ulla Lundqvists doktorsavhandling (1979) *Århundradets Barn. Fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar*.

Ur mitt arbets synvinkel ger Lundqvist bakgrundsinformation för att förstå Pippi- fenomenet. I själva fallet var originalets Pippi mer revolutionerande än Pippi som vi känner bättre.

I avhandlingen beskriver och analyserar Lundqvist det pedagogiska och barnpsykologiska klimatet i Sverige vid den tid då Pippi Långstrump kom ut i mitten av 40-talet. Lundqvist redovisar Pippis väg från första manuskript till kritik och publik. Lundqvists analyser ger en bra bild av hur normer i barnlitteratur såg ut på den tiden då boken Pippi Långstrump publicerades 1945.

"För många har att lära känna Pippi Långstrump varit en revolutionerande händelse, som en säkerhetsventil, en befriande, återfödande upplevelse", skriver Ulla Lundqvist 1979 om sig själv och barnen i sin egen generation som fostrades auktoritärt.³⁵

Doktorsavhandlingen är en studie om Astrid Lindgrens tre böcker om superbarnet Pippi Långstrump. Bakgrunden kartlägger diskussionen om utbildning och barnomsorg som fördes i böcker och massmedia under de femton åren innan den första boken om Pippi publicerades – en debatt som stimulerades av ny psykologisk teori och praktik (Freud, Adler, Stekel, Russell, Neill och andra var mycket inflytelserika). Enligt Lundqvist har Pippi Långstrump påverkats av tidens pedagogiska psykologiska trender och det återspeglas i böckerna på många sätt. Lek och Pippi går hand i hand.

Texten är en analys av Pippi-trilogin mot denna bakgrund. Den nioåriga Pippi inkarnerar barns dröm om frihet, självständighet och överlägsenhet, eftersom hon är både starkare och smartare än de vuxna. Samtidigt görs det narr av det vanliga, konventionella livet genom textens komiska konst och verbala kvickhet. Pippi lever utanför samhället, sociala seder och

³⁵ Gaare, J. & Sjaastad, Ø . 2003, 22

rutiner, även om Lundqvist samtidigt ser Pippi som en rebellisk nioåring. Pippi är fri och oberoende – tack vare sin kista med guldmynt. Pippi blandar uråldriga system, vänder allt på huvudet och visar den roliga sidan av även de allvarligaste sakerna. Ulla Lundqvist lyfter fram att Ur-Pippi är en annan sorts figur än den friserade Pippi.

Doktorsavhandlingens sista del redogör för mottagandet av böckerna och den kortlivade debatten – främst om moraliska och pedagogiska aspekter – som pågick i ungefär ett år från 1946. Diskussionerna förringade inte framgången med Pippi-böckerna.³⁶

Norska Hilde Renate Bergly behandlar i sin avhandling *Pippi Langstrømpe som ressurs i sjelesorg med barn* (2016) frågan ”Hur kan Pippi-berättelser utgöra det betydelsefulla tredje ledet i mötet mellan själasörjare och barn?” Avhandlingen söker teoretisk potential i Pippi-berättelserna som det betydelsefulla tredje ledet. Bergly använder sig av litteraturvetenskapliga resurser, läsarorienterad metodik och teori om det betydande tredje ledet för att besvara uppgifternas frågeställning. Avhandlingen tar upp fyra Pippi-berättelser som analyseras. Det ställs frågor till detta material (Berättelser om Pippi Långstrump) för att se om de har potential att fungera som det betydande tredje ledet. Vidare diskuteras avhandlingens analys mot teori om självvård och det betydande tredje ledet för att se hur det spelar ihop. Diakonins fyra grundpelare; kärlek till sin nästa, kamp för rättvisa, skydd för skapelsen och inkluderande gemenskap används som måttstock för att undersöka Pippi-berättelsernas potentiella användbarhet som det betydelsefulla tredje ledet i självvård med barn. Analysen visar att det finns samvariationer mellan Pippi-berättelser och det betydande tredje ledet. Pippi-berättelserna innehåller situationer som är av rättvisa-sökande och omsorgsgivande karaktär. De visar hur Pippi gör saker annorlunda och på det sättet kan engagera sig.³⁷

Tiina Ollikainen har i sin avhandling *Peppi Pitkätossun ambivalenttinen ääni: Peppi supersankarina ja surullisena orpopyttönä* (2012) granskat Pippi Långstrump som superhjälte och som en föräldralös flicka. Syftet är att samtidigt se den fiktiva Pippi Långstrumps hjälteanda och ledsamhet– är Pippi en superstjärna som framhärdat i att undvika auktoritet eller en levande tragisk figur som gör sitt liv till ett karnevalsäventyr?

³⁶ <http://su.diva-portal.org> , hämtad 31.12.2023

³⁷ <https://mfopen.mf.no/mf-xmlui/handle/11250/2432757> , hämtad 31.12.2023

Pippi ansågs vara ett extremt tecken på nya vindar som inte kunde tillåtas. Men det var en produkt av fantasin; barn läser inte berättelsen bokstavligen och är inte så känsliga för påverkan som man fruktade och trodde på 1940-talet. Det mest givande för mitt eget arbete är avhandlingens avsnitt som behandlar publikationer av Maria Nikolajeva, en forskare i barnlitteratur. Jag minns i synnerhet en mening som Nikolajeva skrev 1996:

The notions of childhood and the educational aspects of reading have crucially influenced the evolution of children's literature and have gone hand in hand with pedagogical views of literature as a powerful means of educating children. Children's literature has therefore been studied with a view to the suitability of books for children's reading.³⁸

Karolina Brattgård Thoäng har i sin pro gradu avhandling *Gudsbilder i Astrid Lindgrens böcker - en textcentrerad idéanalys av böckerna om Emil i Lönneberga och Madicken* undersökt gudsbilder i Astrid Lindgrens böcker. Hon har använt en textcentrerad idéanalys av böckerna om Emil i Lönneberga och Madicken. Pippi Långstrump är inte med, men avhandlingen behandlar frågan om man skulle kunna använda Astrid Lindgrens böcker i ett teologiskt syfte. Det är inte en homogen och enhetlig bild av Gud som kommer fram i böckerna. Gud är först och främst en barnens Gud, en mäktig Gud som hör barnens böner och som aktivt och personligt uppfyller deras önskningar, men Gud framträder även som en outgrundlig bakgrundsgestalt uppe i himlen som kan vara svår att förstå sig på, både för barnen och de vuxna.³⁹

I sin avhandling *Astrid Lindgrens berättelser i luthersk belysning* (2012) har *Desirée Karlsson* granskat hur Astrid Lindgrens berättelser är relaterade till Luthers tänkande. Förutom Pippi Långstrump har Karlsson använt böckerna Emil i Lönneberga och Madicken. Enligt Karlssons egen uppskattning har hon hittat särdrag av Luthers tänkande i Lindgrens berättelser och ger några exempel. Karlsson konstaterar att Pippi är en sann kristen människa. Luther skriver: ”När Gud i sin blotta nåd och utan någon förtjänst från min sida vill ge mig sådan utsägliga rikedomar, skall jag då inte villigt, helhjärtat, med glädje och utan tvång göra

³⁸ <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83266/gradu05676.pdf?sequen> , hämtad 31.12.2023

³⁹ <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783151/FULLTEXT01.pdf>, hämtad 31.12.2023

allt som jag vet behagar honom? Jag ger mig som en Kristus åt min nästa så som Kristus gav sig själv åt mig.”⁴⁰

I sin kvalitativa forskning *Peppi Pitkätossu arvokasvattajana* (2021) granskar Annaliina Niemi-Korpi vilka värderingar boken Pippi Långstrump förmedlar till barn ur ett pedagogiskt perspektiv. Enligt Niemi-Korpi är det viktigt att identifiera eller erkänna värderingar i litteraturen. I böckerna känner barn empati för karaktärernas känslor och handlingar och lär sig om sig själva genom dem.

Niemi-Korpi framställer en idé till ytterligare forskning där det skulle vara möjligt att undersöka mer om hur de värderingar som kommer fram ur boken faktiskt stödjer dagens pedagogiska tänkande.

Som metod använder Niemi-Korpi narrativ analys. För att gå igenom materialet använder hon en modell av två läsningar för att först få en helhetsbild av materialet och sedan gå in på de delar som är viktiga för studien. Vid den andra behandlingen tas sådana fragment från materialet som visar drag av Ahlmans olika värdekategorier. Fragmenten klassificeras under värdekategorier, varefter de värden som de förmedlade tolkas och betydelseerna läses upp.

Genom Niemi-Korpi's avhandling fick jag förstärkning till att använda narrativ analys i mitt arbete. Det som är intressant för min forskning är att Annaliina Niemi-Korpi inte fann några religiösa värderingar i sina egna undersökningar.⁴¹

I sitt arbete har Niemi-Korpi använt Ahlmans värdekategorier som består av följande värden: hedoniska, vitala, estetiska, kognitiva och religiösa (tro, hopp, helighet och barmhärtighet).

Enligt Ahlman (1976) syns betydelsen av religiösa värden bland annat i kulturen: dogmer, kultformer och religiösa samfund. Religiösa värden är också sådana värden som strävs efter utan att söka någon slags nytta. Också begreppet helig anknyts till religiösa värden. Med begreppet helig menas något särskilt högvärdigt, som överstiger allt annat.

Enligt resultaten konstaterar Niemi-Korpi, att "*stå emot auktoritet*" förekom i texten på många sätt precis som att "*ta hand om de svaga*."

⁴⁰ <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:531631/FULLTEXT01.pdf> , hämtad 31.12.2023

⁴¹ <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/124584/Niemi-KorpiAnnaliina.pdf?sequence=2> hämtad 23.12.2023

Ovannämnda anmärkningar förbinder jag med Nya Testamentet. Jesus var en normbrytare på många sätt och att ta hand om de svaga är Jesu befallning att älska Gud över allt och sin nästa. Bibelstället är i Matteus 22:36-39:

Mästare, vilket är det största budet i lagen? Han svarade honom: *”Du skall älska Herren, din Gud, med hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela ditt förstånd.”* Detta är det största och första budet. Sedan kommer ett av samma slag: *”Du skall älska din nästa som dig själv.”*

Jag anser att bibelstället beskriver barmhärtighet som nämns religiösa värden i Niemi-Korpis arbete.

4 Teoretiska referensramar och analysmetoden

I detta kapitel har jag föreställt urval som utgör bakgrunden och ger ramar och tillvägagångssätt att undersöka materialet.

Först skriver jag om *narrativ* forskning och begrepp som hör till den. Därefter fördjupar jag mig i den *narrativa analysen* och beskriver processen och metoderna genom vilka jag har arbetat, undersökt och fått svar till avhandlingens kärnfråga.

Sedan har jag närmat mig till begreppet *kristen tro*, som samt *barnets tro* är de viktigaste begreppen i mitt arbete. För att förstå hur barnet kan skapa en kristen tro har jag tagit fram termen spiritualitet och barnets andliga och religiösa förmågor. Sista stycket behandlar barnets existentiella frågor, hur barnet förstår och internaliserar dem och hur vuxna kan stödja barnet i dessa frågor.

4.1 Narrativ forskning och analys

I detta kapitel presenteras den narrativa forskningsorienteringen i allmänhet och ur ett forskningsfrågans perspektiv. Det handlar om de särskilda egenskaperna i den narrativa forskningen, hur materialet behandlas och vilka analysmetoder används.

När vi diskuterar både narrativitet och narrativ kommer ordet språk upp. Vesa Heikkinen som är doktor i filosofi och docent i finska språket har konstaterat att språket inte är bara ett abstrakt system av strukturer. Språket är en konkret och vardaglig aktivitet och interaktion, tal och skrift från en person till en annan.⁴² Enligt Heikkinen skapas, används och tolkas texter alltid i samspel med rådande situationer. Olika dimensioner av människors sätt att tänka och interagera, samt kultur och samhälle mer allmänt, är kopplade till texterna. Det finns alltid ett sammanhang med texten.⁴³

Arne Rasmusson, en svensk teolog och professor vid Göteborgs Universitet har konstaterat att textens mening finner man alltså inte i texten själv, utan i den rekonstruerade historia som ligger bakom texten:

⁴² <https://www.kotus.fi>

⁴³ Heikkinen, V. 2020, 31

Det är den situation texten uppkom i och författarens intention som bestämmer meningen i texten, och vad gäller Bibelns berättelser ligger meningen i den historia den refererar till. Det är inte den värld Bibelns realistiska berättelse skapar som ger nyckeln till förståelse, utan det är istället berättelsens relation till något utanför texten som ger denna nyckel. Bibeln skapar sin egen värld och det är denna som ger ramarna för att förstå *den kristna trons* innehåll. Vi kan inte beskriva Guds identitet genom att filosofiskt reflektera över begreppet Gud och dess relation till mänsklig erfarenhet, utan Guds identitet lär man känna genom de bibliska berättelserna och då först genom Jesu liv, död och uppståndelse, såsom det skildras i evangelierna.⁴⁴

4.1.1 *Narrativitet och narrativ*

Enligt Eskola och Suoranta är *narrativitetet* en del av den litterära kulturen och den moderna mediemiljön. Människans värld bygger på att berätta och lyssna på berättelser. Narrativitet handlar om att vara människa och leva. Det teoretiska tänkandet är att narrativitet används som en forskningsresurs genom att läsa, samla eller skriva.⁴⁵

Narrativet är en del av narrativitetet. Narrativet är en berättelse som innehåller en serie händelser som är betydande för berättaren och för hennes/hans publik.

Kaasila, Rajala och Nurmi konstaterar att för narrativet är karaktäristiskt en egen inre logik som berättaren bygger sina berättelser på. Narrativet är inte bara att beskriva händelser eller verksamheter, narrativet innebär också att relatera och organisera dem till intriger eller att knyta en karaktär till dem.⁴⁶

Becker och Quasthoff närmar sig begreppet *narrativ* genom *narrativ interaktion*. Becker och Quasthoff konstaterar att berätta en historia kan sägas vara en prototyp av human kommunikation. När man berättar historier används språket att hänvisa till det förflutna, att utdela känslor och attityder, att bygga en bild av sig själv och att utföra olika kognitiva och kommunikativa åtgärder.⁴⁷

⁴⁴ <https://gup.ub.gu.se/file/135941>, hämtad 3.2.2024

⁴⁵ Eskola, J. & Suoranta, J. 1998,22-23

⁴⁶ Kaasila, R., Rajala, R. & Nurmi, K.E. (red.) 2008, 43-44

⁴⁷ Becker & Quasthoff 2005, 1

Man kan beskriva *narrativet* också genom dess *funktion*. Enligt Riessman avslöjar berättelserna i stort sett sanningar av människors erfarenheter, skapar ordning och hjälper att bygga förståelse och skapa förbindelser med andra. Syftet av en enskild berättelse kan till exempel vara att minnas och visualisera förflutna saker, att berätta historier, att underhålla, att vilseleda lyssnaren eller att mobilisera lyssnaren till åtgärder.⁴⁸

4.1.2 *Narrativ analys*

Narrativ analys är en kvalitativ metod som syftar till att förstå vad det är för berättelser som berättas om det undersökta objektet. I den narrativa analysen ligger fokus inte bara på berättelsens språkliga innehåll. Narrativ analys är en tvärvetenskaplig metod som syftar till att förstå och tolka berättelsernas struktur, innehåll och betydelse. Målet är att tolka och förstå berättelsernas djupare innebörd, struktur och subjektiva upplevelser.

I analysen formas ofta kärn- eller typberättelser, som används för att visa vad det är för generella sätt att tänka och handla, betydelser och attityder som är relaterade till de saker som är föremål för narrativet.⁴⁹

Enligt Vilkka behandlas materialets berättelser i *narrativanalys* som en helhet. Narrativ analys är dataorienterad och först efter tolkningen av data granskas de erhållna berättelserna i ett gemensamt teoretiskt ramverk. Narrativ analys är en lämplig metod när man är intresserad av tal och språkanvändning i material där information skapas som en berättelse. Forskningsobjektet kan vara en skriftlig berättelse.⁵⁰

Målet i den narrativa analysen kan alltså vara en text, en bild, en film eller en omgivning som kan fattas som en berättelse.

I analysen specificeras objektet med hjälp av begrepp, termer och synvinkel. Genom materialets typ- eller kärnberättelser kan man bevisa hurdana allmänna tankesätt, beteenden och attityder kan anknytas med föremålet.⁵¹

⁴⁸ Riessman, C. 2008, 8-10

⁴⁹ <https://koppa.jyu.fi/>, hämtad 9.1.2024

⁵⁰ Vilkka, H. 2021, 162

⁵¹ <https://koppa.jyu.fi/>, hämtad 30.1.2024

Materialet analyseras med hjälp av innehållet i texterna. Den tematiska eller jämförande strukturen bygger på att behandla en fråga på grundval av analys och tolkning, så att olika synpunkter på en fråga, som jämförs med varandra, presenteras med tanke på och med anledning av olika synpunkter. Texten är uppdelad i avsnitt där olika aspekter av saken presenteras i förhållandet till varandra.

Ett sätt att analysera materialet är att gruppera i olika kategorier. Laitinen & Uusitalo föreställer praktiska exempel på hur man går vidare i den kategoriserande analysen. Först läser man flera gånger materialet igenom och grupperar de teman som lyfter upp av materialet till olika helheter. Samtidigt när man arbetar med analysen kan man som hjälp ställa följande frågor: ”Vad handlar detta narrativ om?” eller ”Vad är det som händer i narrativet?” I nästa steg går man teman igenom, söker regelbundenheter och förbinder betydelser. Under genomgången blir det klarare hur kategorierna placerar sig gentemot varandra. Därefter kan man dela dessa temahelheter upp till bredare temagrupper och huvudkategorier.⁵²

Ovannämnda punkter gjorde narrativanalysen till en lämplig metod för min studie och ledde analysen från materialet mot forskningsfrågan. Syftet var att närma sig Pippis berättelser ur ett djupare perspektiv än ur handlingsstrukturens synvinkel och plocka ut de element som kan knytas med den kristna tron. Jag har strävat efter att beskriva någon händelse, att förstå en särskild verksamhet och att ge en meningsfull tolkning av något fenomen.

Den narrativa analysen genomfördes i materialet. Syftet var att få en helhetsbild av materialet och därefter djupa sig i väsentliga delar i arbetet. I Pippi-böcker lyfte jag upp sådana berättelser som kunde knytas med följande begrepp ur den kristna trons synvinkel i Nya Testamentet: vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet. Berättelserna klassificerades under dessa begrepp, tolkades och öppnades betydelser. Under arbetet var ett centralt föremål att söka och finna element i Pippi Långstrumps berättelser som kan anknytas med den kristna trons särdrag.

Genom den narrativa analysen har jag också försökt att flytta mig till *“det möjliga”*, alltså glömma bara en enskild sanning. Mitt intresse har varit att söka efter olika sanningar och möjliga betydelser. Materialet har varit ett hjälpmedel och basis för tolkningar. Därefter har jag sökt knutpunkter mellan evangelier och Lindgrens text.

⁵² Laitinen, M. & Uusitalo, T. 2008, 133-135

4.2 Kristen tro

Kristen tro är en del av forskningsfrågan i mitt arbete. Kristen tro som definition innehåller olika beskrivningar och kan betyda många olika saker. Det finns inget direkt svar på hur tron uppstår. Vi kan inte förklara det till uttömmande, vi kan inte förstå allt om det, men i *Guds ord* finns Gud själv. Tron består inte av delar som vi antingen bejakar eller avvisar på ett nyckfullt sätt. Jag har närmat mig till begreppet en kristen tro och försökt hitta sådana element som kan kopplas till Pippis berättelser.

I följande stycket går jag ett par steg bakåt i tiden och börjar med Martin Luther. Sedan lyfter jag upp kristna dygder och Jaakko Hämeen-Anttilas och Jari Jolkkonens tankar av tron. Till sista stycket har jag tagit barnets tro ur en teologisk och filosofisk synvinkel.

I Martin Luthers reformation finns det två huvudbudskap: människan kan bli frälst bara genom sin tro, inte genom sina gärningar, och den högsta auktoriteten för en kristen är Bibeln. Martin Luther undervisade att i tron bor Kristus i den troende människan.

Jag tror för att förstår” (*Credo ut intelligam*) var Anselm av Canterburys motto. Tron öppnas inte av förnuftets resonemang, men det finns förnuft bakom det.⁵³

Mikko Malkavaara, diakonichef för Kyrkotjänster, beskriver ordet tro följande:

Tron är en av de teologiska dygder, de andra är hopp och kärlek. Hoppet kan likna tro och i den kristna teologin kan sägas vara som trons tvilling - tron ger innehållet till hoppet. Tron är både förtroende och inre trygghet, den är mer än en attityd. Tron skapar ett samband med sanning och existens. Enligt William James, en amerikansk religionspsykolog och en av grundarna av filosofisk pragmatism, betyder tro "de personliga känslor, handlingar och upplevelser hos människor när de känner sig kopplade till något de upplever som en gudomlighet."⁵⁴

Förutom tro finns det fyra klassiska dygder: visdom, mod, rättighet och måttlighet. Dygderna borde vara en del av livet. Föremålet är att skaffa dem och växa upp i dem. Ur teologisk

⁵³ McGrath, A.E. 2012, 65-66

⁵⁴ <https://dialogi.diak.fi/2022/05/24/elamani-kasitteet-usko/>, hämtad 15.2.2024

synvinkel är detta viktigt att veta när man menar människans egna utvecklingsmöjligheter och när man menar Guds verk i människan. Man kan lära sig dygder av de människor i vars liv positiva saker syns.⁵⁵

Jaakko Hämeen-Anttila (1963-2023) var professor i arabiska språket och i forskning av islam. Han var också intresserad av kristendom som forskare. I sin bok *Usko (Tro)* är hans centrala teologiska tanke tro, med vilken man tror (*fide qua creditur*). Frågan om tro är aktuell för den här dagens människa och man borde tänka på tron som en betydande faktor i det verkliga livet.

Enligt Hämeen-Anttila är den personliga upplevelsen i centrum av tron, en övertygelse vars omedelbarhet också innebär att tro inte kan påtvingas någon annan. Eftersom tron är riktad mot verkligheten som helhet och ställs över det analytiska förnuftet, kan tron inte bevisas sann mot en annan. Detta skiljer äkta tro från allt som kan tyda på fanatism.⁵⁶ I den kristna tron talas alltså om en personlig relation med Kristus, när kristen tro inte är en religion med läror och ritualer. En personlig relation innebär subjektiva upplevelser och erfarenheter av Kristus. Hämeen-Anttila fortsätter att ur den kristna teologins synvinkel innebär tro att man accepterar argument genom tro, i den form som den apostoliska trosbekännelsen visar. Trons frälsande kraft ligger i att den för människan i harmoni med verkligheten. En av grundstenarna i harmoni är tillit till verklighetens grundläggande godhet. Tro är också att inse att ondska är ett undantag som, på grund av sin exceptionella karaktär, uppmärksammas. Den grundläggande kraften som upprätthåller livet är godhet. Vår vardag bygger på godhet och tillit.⁵⁷

Biskopen Jari Jolkkonen beskriver att den kristna tron omfattar förtroende, förståelse, samtycke och lydnad, en uppriktig önskan att följa Kristi vilja i bön och kärlek till nästa. Jolkkonen fortsätter att tron har ett innehåll som kan omfattas och förstås. Därför uttalar vi vid varje gudstjänst den gemensamma trosbekännelsen för Kristi kyrka.⁵⁸

Det finns människor som har vuxit upp i tro från början av livet i en omgivning som stödjer barnets tillväxt. Det finns människor som i ungdomen eller vuxna upplever kanske en dramatisk förändring i sitt liv och människor som efter många frågor och ett långt sökande

⁵⁵ <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/ryhdy-hyvaksi-tyypik-1>, hämtad 20.2.2024

⁵⁶ Hämeen-Anttila, J. 2005,121

⁵⁷ Hämeen-Anttila, J. 2005, 109-110

⁵⁸ <https://www.piispajarijolkkonen.fi/>, hämtad 20.2.2024

hittar det som de har sökt eller längtat efter. Det är den Helige Anden som påverkar i alla dessa fall, inte frågan om människans egna lösningar. Som sammandrag kan man konstatera att kristen tro är en grund till det mänskliga livet.

4.2.1 Barnets tro

Jesus ställer barn till förebilder av vår tro. I förordet lyfte jag upp bibelstället Markus 10:13-16. Det finns många andra ställen där Jesus talar om barn, liksom i Matteus 18:3-5:

”Om ni inte omvänder er och blir som barnen, kommer ni aldrig in i himmelriket. De som gör sig själva små som det här barnet är störst i himmelriket. Och den som i mitt namn tar emot ett sådant barn tar emot mig.”

Dessa ord leder till Martin Luther som vid sidan av sitt reformationarbete på 1500-talet öppnade nya synvinklar till föräldraskapet.

Kristlig författare, socialpsykolog och psykoterapeut Kinnunen konstaterar att Luther var en fader som också lekte med sina barn. Enligt Luther anklagade hans samvete honom aldrig för att leka med barn, men för att inte leka tillräckligt. Luther omprioriterade dåtidens värderade saker genom att säga: "Det är viktigare att fostra sina barn ordentligt än att bygga kyrkor, hålla mässor eller göra något sådant." Luther nöjde sig inte med att bara understryka betydelsen av fostran och omsorg i allmänhet, utan betonade att ett barn är en evighetsvarelse och att föräldrarna ansvarar för hans/hennes andliga liv. Han tolkade familjelivet som en andlig kallelse, där förhållandet mellan barn och föräldrar har likheter med förhållandet mellan barn och Gud.⁵⁹

I sin bok *Lapsen filosofia (Barnets filosofi)* beskriver filosofen och författaren Eero Ojanen barnets tro. Först skriver han att idag är begreppet negativt laddat. Ordet hånar eller förklarar ogiltigt godtrogenhet, att en person naivt, grundlöst och envist tror på något som inte är sant. Barnets tro är kopplad till goda ting och dess realism. Ojanen fortsätter sin text och konstaterar att det finns ett annat och mer positivt sätt att använda begreppet barnets tro. Det är den tillförsikten och tryggheten som vi har förlorat och inte får tillbaka. För det tredje konstaterar Ojanen att barnets tro kan ses neutralt, som i ungdomens genombrott är i krisen

⁵⁹ Kinnunen, S. 2011, 12-13

och blir något annat. En sådan här tro kan betyda en mer övergripande attityd som förhållandet till religion och Gud, men kan samtidigt vara en någon enstaka uppfattning. Barnets tro är också ofta kopplad till begreppen oskuld och renhet. Egenheter som kan förenas till barnets tro är att tron är ovillkorlig, tillitsfull och uppriktig. Ett barns tro är omfattande och intakt, och det är det som gör det ofta svårt och avlägset för en vuxen.⁶⁰

Barnets utvecklingsnivå alltså definierar hur barnet förstår eller blir medveten om den kristna tron. Barnet analyserar och processar tron på sitt eget sätt. Det finns inte någon specifik recept hur barnet skapar förståelsen för kristen tro, processen består av många olika delar, också av de så kallade "rörliga delar"- barnets utveckling är inte lineär.

4.3 Barnets spiritualitet

Religiositet och spiritualitet är begrepp vars definition inte är entydig och deras inbördes förhållande kan förstås på många olika sätt. Det traditionella sättet att förstå relationen mellan religion och spiritualitet är att se spiritualitet som en dimension av religion.

Enligt den *moderna* synen är spiritualitet bredare än religion och delvis en separat företeelse, som inkluderar till exempel reflektion relaterad till identitet, värderingar och världsbild. Enligt detta lär man sig religion utifrån andliga erfarenheter och inte som en separat sak. Ett barns tidiga erfarenheter är av central betydelse för senare religiositet och spiritualitet, såsom trosrelaterad tillit, gudsbild, upplevelse av ritualer och moralisk värdering. I utvecklingen av spiritualitet och religiositet spelar samspelet en stark roll mellan barnet och de vuxna som tar hand om henne eller honom.⁶¹

David Hay och Rebecca Nye har tagit upp barnets spiritualitet i sina artiklar. Ordet syftar på den naturliga beredskapen att uppleva samband med sig själv, andra människor, omvärlden och en högre makt. David Hay och Rebecca Nye konstaterar att barnets spirituella erfarenheter kan vara en omfattande upplevelse av närvaro, förundran, upplevelser av glädje eller förtvivlan, en djup upplevelse av mening eller en flow-upplevelse, där koncentrationen är så djup att resten av omvärlden glöms bort. Spiritualitet är inbyggd i människan, alltså en övergripande förståelse av verkligheten. Fenomenet är universalt och överstiger gränser i

⁶⁰ Ojanen, E. 2014, 106-111

⁶¹ Salminen, Joonas (toim.) 2016, 77-78, 86

kultur och religion. Speciellt vid barn kan sägas att spiritualiteten inte endast är religiös kunskap eller förutsättningar att använda religiöst språk. Spirituell känslighet går mycket djupare.⁶²

Det är viktigt för barnets spirituella utveckling att barnet lär sig ett språk som hon eller han kan använda för att uttrycka sin andlighet. Språket kan vara religiöst eller icke-religiöst. Religionens språk är till exempel ritualer, sånger, symboler, begrepp och berättelser. Samtalen kan vara ömsesidiga varvid barnets tankar kan också påverka vuxnas tankar. För att stödja barnets spiritualitet är det viktigt att de vuxna svarar på barnets diskussionsinitiativ. Om man inte svarar på barnets frågor, slutar barnet att fråga.⁶³

Enligt Lasse Halme, doktor i teologi, ska religionsundervisningen stödja barnets övergripande välbefinnande och barnets egen spiritualitet, vilket involverar frågorna om livets mening, identitet, värderingar och rätt och fel. Ur individens synvinkel handlar det om att finna tro på livet, självkänsla och frihet, samt att finna hoppet och behålla det i livet.⁶⁴

4.4 Barns existentiella frågor

Livets grundfrågor är existentiella frågor som man funderar på från barndomen till slutet av sitt liv. Det är en del av det mänskliga livet att ställa sig själv viktiga, men olösta frågor.

Enligt Kanerva och Wikström uppfattas livets djupa frågor som frågor om livets mening och betydelse, frågor om sinne och meningsfullhet, frågor om syfte och yttersta syfte, eller i stort sett frågor om att vara människa. Till dem knyts frågor om lidande, död, ondska, tidsbegränsning, ansvar och skuld.⁶⁵

Saila Poulter som är forskare i religionsundervisning och religiös fostran vid Helsingfors universitet har konstaterat att traditionen i varje religion arv menar något sådant som lever, går i arv från en generation till en annan och förändras. För barnen är religion framför allt något som är kroppsligt, något som är levat, upplevt och delat. Barnet funderar på hur

⁶² <https://teologia.fi>, hämtad 19.2.2024

⁶³ <https://teologia.fi/2019/05/lapsi-tarvitsee-tilaa-ja-tukea-hengelliselle-kehitykselleen>, hämtad 17.02.2024

⁶⁴ Halme, L. 2010, 66

⁶⁵ Kanerva, E. 2011, 14; Wikström, O. 2000, 34.

religionen på en vardaglig nivå är relaterad till var man är, vad man gör, vem man är med, vad man kanske äter och dricker. Tvärtemot den protestantiska traditionen betyder religion inte i första hand något rationellt och kognitivt för barnet.⁶⁶

När existentiella frågor och ärenden behandlas med barn, måste man uttrycka sig med sättet som är lämpligt för barn.

När man teologiserar med barn tas fram teman som har både religiösa och åsiktsfulla betydelser. Teologiseringen kan vara diskussion och undran, men den kan också innefatta andra barnspecifika arbetsätt, som kreativt arbete, att studera symboler och att leka. Alla får uttrycka sina åsikter, alla lyssnar på varandra, alla låter varandra prata till slutet och respekterar det andra uttrycker. Syftet är inte att söka efter en allmän, gemensam sanning, utan att lära sig tänka på fenomen och saker själv.⁶⁷

4.5 Vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje och det dubbla kärleksbudet

I avhandlingen är ämnet och det främsta källmaterialet följande bibelställen: vila (Matt 11:28), bröd (Joh 6:35), ljus (Joh 8:12), vatten (Joh 7:37), frid (Joh 14:27), kraft, glädje (Luk 6:22 –23) och det dubbla kärleksbudet (Mark 12:30-31) som tillsammans är den kristna trons kännemärken.

Alla dessa ord har jag närmare tagit fram i kapitlet fem. Föremålet har varit att beskriva kort dessa begrepp ur en teologisk synvinkel och samtidigt hitta sådana likheter och paralleller i Pippi-berättelser som kan knytas med dessa begrepp och den kristna tron.

⁶⁶ <https://sana.fi/lapsellakin-on-oikeus-uskonnolliseen-katsomukseen>, hämtad 19.2.2024

⁶⁷ <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/>, hämtad 11.2.2024

5 Analys

I detta kapitel har jag med hjälp av den narrativa analysen undersökt materialet. Före detta har jag ur en teologisk synvinkel undersökt de tidigare omnämnda bibelställen och begrepp i Nya Testamentet och analyserat dem *kort*. Efter flera läsningar har jag skrivit ner både dessa bibelställen och Lindgrens text som på något sätt liknar varandra eller har anknytningar. Läsandet menar att forskningsmaterialet har tematiserats ur narrativets synvinkel till undersökningens föremål och forskningsfrågan. Sedan har jag kategoriserat materialet. För att bevisa paralleller har jag uppdelat texter bredare för att förstå kontexten. Pippis berättelser som liknar analysens bibelställen har jag satt till samma sammanhang så att de bildar en helhet. Det viktigaste har varit att söka och hitta de element som kan knytas med en kristen tro och svara på forskningsfrågans kärna hur Pippis berättelser kan ge hjälp att skapa en kristen tro.

Delvis har jag använt en slags frihet som har gett möjligheten att flexibelt genomföra denna undersökning. Detta menar att jag har kunnat gå fram och tillbaka mellan materialets analys, tolkningar och undersöknings text.

Varje stycke i kapitlet börjar med ett bibelställe som hänvisar till ordet som analyseras. Till mitt arbete har jag valt de bibelställen, som har betydelse ur undersökningens synvinkel, kristen tro.

Därefter har jag beskrivit både Jesus och Pippi Långstrump som normbrytare och Astrid Lindgrens kristna kulturarv.

5.1 Vila, bröd, ljus, vatten, frid, kraft, glädje, det dubbla kärleksbudet och Pippi -berättelser

5.1.1 Vila

”Kom till mig, alla ni som är tyngda av bördor; jag skall skänka er vila.” (Matt 11:28).

”Följ med mig bort till en öde trakt, så att vi får vara ensamma och ni kan vila er lite.« Det var så många som kom och gick att de inte ens fick tid att äta.” (Mark 6:31).

För att förstå dessa satser och deras mening går jag bakåt i Bibeln, till Gamla Testamentet. Gud skapade hela världen i sex dagar. Den sjunde dagen var den sista i Guds skapande, då vilade Gud.

Vila är ett begrepp som påverkar människans förhållande till Gud, medmänniskor och sig själv. På detta sätt gav Gud till oss människor ett exempel av arbetets och vilans skillnad. I det tredje budet visar Gud vilodagens betydelse - tron är vila i Gud.

Om vi tänker på ordet vila närmare är vilan i sig själv nödvändig och skulle vara självklar till hela skapelsen. Vila är tänkt att övervinna trötthet genom att vila, stanna upp en stund från vardagliga aktiviteter. Som ett resultat är personen uppfriskad och kan fortsätta att gå framåt igen. Vila är fysisk och mental. Tillräcklig vila frigör att leva ett balanserat gott liv som Gud tänkt i skapelsen.

Enligt Matteus 14:23 gick Jesus upp på berget för att vara för sig själv och be. Där var han ensam när det blev kväll. Jesus drog sig ofta tillbaka till en öde plats för att vila och be. Han samlade kraft efter det hårda arbetet och bad för att möta de kommande svårigheterna.

I boken Pippi Långstrump finns det ett ställe där det beskrivs hur Pippi gick till sängs för att vila och sova. Pippi förstod vilans betydelse.

Sen la hon sig att sova. Hon sov alltid med fötterna på huvudkudden och huvudet långt nere under täcket. "Dom sover så i Guatemala", försäkrade hon.

"Och det är det enda riktiga sättet att sova på. Och på så vis kan jag vicka med tårna när jag sover också. "Kan ni somna utan vaggång?" fortsatte hon." Jag måste alltid sjunga för mej en stund, annars får jag inte en blund i ögonen." Tommy och Annika hörde hur det brummade nere under täcket. Det var Pippi som sjöng sig till sömns.⁶⁸

5.1.2 Bröd

Jesus svarade: »Jag är livets bröd. Den som kommer till mig skall aldrig hungra, och den som tror på mig skall aldrig någonsin törsta. Men som jag har sagt er: ni har sett mig och tror ändå inte. Alla som Fadern ger mig skall komma till mig, och den som kommer till mig skall jag inte visa bort.» (Joh 6:35).

⁶⁸ Lindgren, A. 1945 (2009), 29-30

"Sedan tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: 'Detta är min kropp som blir offrad för er. Gör detta till minne av mig.'" (Luk 22:19).

Jesus mättar femtusen följeslagare med två fiskar och fem bröd : "Han sade åt folket att slå sig ner i gräset, och han tog de fem bröden och de två fiskarna, såg upp mot himlen och läste tackbönen. Sedan bröt han bröden och gav dem till lärjungarna, och lärjungarna gav dem till folket."(Matt 14:19).

I bönen Fader vår ber vi Gud om dagligt bröd. Jesus talade om sig själv som *livets bröd*: "Jag är det levande brödet som kom från himlen, och den som äter detta bröd skall leva för evigt." Jesus tog brödet som symbol för sin kropp när han instiftade *nattvarden*. I nattvardsbrödet, altarets sakrament, är Kristi verkliga kropp närvarande. I nattvardsbrödet ger han oss nåd och kärlek. Jesus som livets bröd tar oss till en annan person för att dela och ge. Den för oss från själviskhet till närhet.

För människorna i det gamla Israel blev brödet följaktligen en symbol för Guds ingripande. Brödet som gav liv, livsbrödet eller "livets bröd" som Jesus använde.

Jesus matade omkring 5 000 hungriga människor på stranden av Galileiska sjön som behövde påtagligt bröd för sin hunger. När människorna kom för att höra Jesus, mättade han dem genom ett under med bara fem små bröd och två fiskar.

I Boken om Pippi Långstrump finns det denna följande berättelse som har parallella egenheter med bibelstället Matteus 14:19. Dessa paralleller är att ta hänsyn eller ta hand om sina medmänniskor.

Pippi tar hänsyn till barn som inte har råd att köpa godis. Pippis generositet kommer upp när hon med Tommy och Annika går i affärer. Pippi stannar utanför karamellaffären och ser chokladkakor, kolakubbor och tuggummi. Också små barn står där och tittar och ger då och då en tung suck, men har inte ens en femöring att köpa någonting. Pippi går in: "Jag skulle be att få arton kilo karameller", sa Pippi och viftade med ett guldpeng. Biträdet i affären bara gapade. Hon var inte van vid att någon köpte så mycket karameller på en gång.⁶⁹

⁶⁹ Lindgren, A. 1952, 103-104

5.1.3 Ljus

Jesus talade till dem igen och sade: "Jag är världens ljus. Den som följer mig ska inte vandra i mörkret utan ha livets ljus." (Joh 8:12).

När Gud i begynnelsen sade sitt mäktiga: "Varde ljus", gav han både liv och de förutsättningar vi behöver för att kunna leva. Ljuset har en avgörande betydelse för vårt dagliga liv. Utan ljus ligger hela tillvaron i mörker. Det är en förutsättning för att vi ska kunna se och uträtta saker. Ljus kan användas som bild för liv, glädje och hopp, medan mörker får stå som bild för det motsatta.

Ensamheten avslutar Pippi-trilogin i den tredje delen på sista sidan. I själva fallet är ljuset i huvudrollen, inte Pippi. Tommy och Annika har varit hos Pippi och firat en extra julafton. När de kommit hem till sitt hus ser de Pippi sitta vid köksbordet:

Pippi satt vid bordet med huvudet lutat mot armarna. Med ett drömmande uttryck i ögonen stirrade hon på ett litet ljus, som stod framför henne med fladdrande låga.

-Hon... ser så ensam ut på nåt vis, sa Annika och darrade lite på rösten. O, Tommy, om det vore morgon, så fick vi gå till henne medsamma.

De stod där tysta och tittade ut i vinterkvällen. Stjärnorna lyste över Villa Villekullas tak. Där inne fanns Pippi.

-Om hon ville titta hitåt, så skulle vi vinka åt henne, sa Tommy. Men Pippi bara stirrade framför sig med drömmande ögon. Så släckte hon ljuset.⁷⁰

5.1.4 Vatten

På högtidens sista och största dag ställde sig Jesus och ropade: »Är någon törstig, så kom till mig och drick. Den som tror på mig, ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten, som skriften säger. (Joh 7:37-38).

"Fyll kärlen med vatten«, och de fyllde dem till brädden. Sedan sade han: "Ös upp och bär det till bröllopsvärden", och det gjorde de. Värden smakade på vattnet, som nu hade blivit vin." (Joh 2:7-10).

⁷⁰ Lindgren, A. 1952, 246-247

”Sannerligen, jag säger dig: den som inte blir född av vatten och ande kan inte komma in i Guds rike”. (Joh. 3:5)

Vatten har en avgörande roll i Guds skapelse. Vattnet vi behöver för att leva är värdefullt i sig. Den bibliska bakgrunden för helgandet och användningen av vatten berättas i Matteusevangeliet (Matt 3:13-16): Jesus kom från Galileen till Jordan för att bli döpt av Johannes. Vattnet helgades genom Jesus med hans gudomliga natur och den Helige Andes nedstigning över honom. Vatten har därför en andlig betydelse som en källa till liv och en metafor för återfödelse.

För att dopet ska nå sin fullhet har Jesus sagt: ”Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: *döp* dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn”.⁷¹

Dopvatten är särskilt värdefullt eftersom det är heligt och välsignat av Guds ord. Vattnet berättar om dopets mysterium. I dopet tar Gud den döpte som sin egen, och nåden uppehåller honom/henne hela livet. Vattnet som helgats av Guds ord i dopet kan kallas välsignelsens vatten.

Vatten är också har en annan roll i Jesu liv. Jesu kraft syns när han stillade havet. Jesus sover tryggt medan stormen rasar och där han inte accepterar lärjungarnas rädsla utan kallar den för bristande tro:

Då kom en häftig stormby och vågorna slog in i båten, så att den var nära att fyllas. Själv låg han och sov i aktern med huvudet på dynan. De väckte honom och sade: "Mästare, bryr du dig inte om att vi går under?" "Han vaknade och hutade åt vinden och sade till sjön: "Tig! Håll tyst!" Vinden lade sig och det blev alldeles lugnt."⁷²

I Pippis berättelse "Pippi är skeppsbruten" finns element som kan knytas till Nya Testamentets berättelse om Jesus i stormen. Pippis pappa hade blivit skeppsbruten, överlevt, men var försvunnen länge. Jag associerar detta med Pippis sätt att hantera frågan, inte vattnet.

⁷¹ Matt 28:19-20. Bibel 2000.

⁷² Mark 4:37-39. Bibeln 2000.

5.1.5 Frid

“Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Känn ingen oro och tappa inte modet.”(Joh 14:27).

”Frid vare med er”. När han sagt detta visade han dem sina händer och sin sida. Och lärjungarna blev glada när de såg Herren. (Joh. 20: 19b–20)

Frid består av tre delar: fred med Gud, fred med sig själv och fred med varandra. Fred är mer än bara ett inre tillstånd, det betyder samma sak som frälsning. Fred är en del av Guds rikes natur, tillsammans med rättfärdighet och glädje. Den Helige Ande skapar dem.⁷³ Fred är inte ett oföränderligt tillstånd, men det påverkar. Tro skapar frid med och bland människor. Som ett litet exempel på detta, en hälsning, en önskan om fred: när vi hälsar på någon önskar vi fred, vi önskar att frid råder i honom både i förhållande till Gud och till hans nästa. Samtidigt är det sorgligt att läsa hur världen kommer att se ur fridens synvinkel. Enligt Bibeln kommer det inte att bli någon permanent politisk fred i världen, utan det kommer att finnas krig till tidens ände. Den slutliga friden kommer först när den nya himlen och den nya jorden skapas.⁷⁴

I Pippis berättelser lyfter jag upp en liten episod som påvisar hur Pippi är trygg i sig själv, har fred med sig själv.

Pippi, Tommy och Annika kom förbi en parfymaffär. På skylten står: "Lider ni av fräknar?" sa Annika "Jaså minsann", sa Pippi eftertänksamt "Nåja, en hövlig fråga kräver ett hövligt svar, kom så går vi in!" Pippi gick rakt fram till henne "Nej" sa hon bestämt. "Vad är det du vill", sa damen. "Nej", sa Pippi en gång till. "Jag förstår inte vad du menar", sa damen "Nej, jag lider inte av fräknar", sa Pippi. "Jamen, kära barn, du har ju hela ansiktet fullt med fräknar". "Javisst", sa Pippi. "Men jag lider inte av dom Jag gillar dom Gomorron!"⁷⁵

⁷³ Rom 14:17. Bibeln 2000.

⁷⁴ Upp. 21:1–4. Bibeln 2000.

⁷⁵ Lindgren, A. 1946 (2016), 19

5.1.6. Kraft

"Men denna skatt har jag i lerkärl, för att den väldiga kraften skall vara Guds och inte komma från mig." (2. Korinthierbrevet 4:7).

De mirakel som Jesus utförde var av Gud och utfördes av Guds kraft, inte Jesus. Underverk var riktade som bevis av Jesu gudomlighet: "Jag har sagt er det, men ni tror det inte. Gärningarna som jag gör i min faders namn vittnar om mig." ⁷⁶

I Lukas 4:31-37 är Jesus i Kapernaums synagoga där han undervisade folket på sabbaten. Där fanns en man som var besatt av en oren demon. Jesus sa strängt till honom: "Tig! Far ut ur honom!" Anden kastade ner mannen inför dem och for sedan ut ur honom utan att skada honom. Alla förundrade sig och började diskutera med varandra: "Vad är det med den här mannens ord? Med makt och myndighet befaller han de orena andarna, och genast far de ut!"

I en människas tro betraktas speciella händelser som måttstockar för Guds makts framträdande. Personliga uppmuntrande erfarenheter och enastående ledning ses som tecken på Guds inflytande.

Jesus hade kraft när han gjorde gärningar, men Jesus hade också makt. Hans makt sträcker sig till himlen och till jorden. Jesus var mycket medveten om maktens användning. Han frågade inte efter råd eller instruktioner när han botade sjuka eller förkunnade Guds rikes ankomst.

Enligt Ulla Lundqvist Pippi är revolutionär, men bara i barnens värld. Hon har inga tankar på att försöka omstörta ett samhälle som hon inte alls är en del av. Hon hjälper till att upprätthålla ordningen. Hon betalar för sig. Hon är helt suverän i alla sammanhang, men försöker aldrig ta makten. Farligare än att gå baklänges blir det knappast.⁷⁷

Fischer-Nielsen skriver, att Pippi uppträder som en "superman" för vilken det inte finns något som är omöjligt eller farligt. Hon är inte något offer. Hon sätter inte livet på spel och hon försummar det inte, hon roar sig.⁷⁸

Pippis superkrafter dyker upp i kapitlet som behandlar ett cirkusbesök. Pippi hade där sina egna regler och förstörde cirkusföreställningen. Enligt cirkusdirektörens order tog två stycken

⁷⁶ Joh. 10:25. Bibeln 2000.

⁷⁷ Lundqvist 1979, s.131

⁷⁸ Fischer-Nielsen, W. 1999, 39

stora vaktmästare tag i Pippi och försökte lyfta henne, men hon satt precis stilla, och det fanns inga möjligheter att rubba henne ur fläcken, fast de tog i så mycket de orkade.⁷⁹

På cirkusen framkommer ett fint erbjudande, nämligen att tävla mot Starke Adolf på en brottningsmatch och tjäna hundra kronor. Pippi vet att hon kan vinna. Emellertid tycker hon att det vore tråkigt eftersom Starke Adolf ser så snäll ut. Pippi utmanar honom och vinner. Kanske föga överraskande, vill Pippi inte ta emot pengarna.⁸⁰

Exemplet behandlar hennes styrka samtidigt som det påvisar Pippis självförtroende - hon vet att hon är världens starkaste flicka.

Astrid Lindgren skriver, att det allra märkvärdigaste med Pippi var att hon är stark. Hon är så gruvligt stark att det inte fanns någon polis i hela världen som är så stark som hon. Hon kan lyfta en hel häst om hon vill.⁸¹ Lilla Gubben bor på verandan i Villa Villekulla. När Pippi vill dricka kaffe på verandan lyfter hon Lilla Gubben ut i trädgården. Det kan tolkas som Pippis övermänsklighet. Pippi har övernaturliga krafter. Ett annat exempel av Pippis mod är hur hon reagerar i en farlig situation:

Pippi, Tommy och Annika var på utflykt. Snart kom barnen underfund att apan Herr Nilsson var försvunnen. Tommy tog vägen över en äng, hittade inte Herr Nilsson men hittade en tjur, en arg och alls inte barnkär djur. Tjuren hade hunnit få Tommy på hornen och kastade upp i luften. Pippi gick till dumtjuren för att tala förstånd. Hon springer fram och rycker honom i svansen och bryter av ett horn med ord: "Det är inte modernt med två horn i år." Tjuren slutar inte och till sist hoppar Pippi upp på hans rygg och tjuren gjorde de allra värsta krumbukter för att få av henne, men Pippi bara knep åt benen och satt kvar. Till sist blev tjuren så trött att han la sig på marken.⁸²

Berättelsen bevisar att Pippi har en skyddande roll. Även om händelsen har komiska egenskaper kan hittas också sådana begrepp som omtänksamhet och självsäkerhet.

⁷⁹ Lindgren, A. 1952, 73

⁸⁰ Lindgren, A. 1952, 76-79

⁸¹ Lindgren, A, 1952, 13

⁸² Lindgren, A. 1952, 62-65

5.1.7 Glädje

“Ni kan vara lyckliga när andra hatar er och inte vill veta av er och förolämpar er och svärtar ner era namn därför att ni tillhör mig. Gläd er när det händer! Ja, dansa av glädje, för en stor belöning väntar er i himlen. Och ni kommer att vara i gott sällskap. De gamla profeterna behandlades ju på samma sätt.” (Luk 6:22 –23).

Detta har jag talat till er, för att min glädje skall vara i er och för att er glädje skall bli fullkomlig (Joh. 15:11).

Ännu har ni inte bett om något i mitt namn. Be, och ni skall få, så att er glädje blir fullkomlig. (Joh 16:24).

Jesu person var attraktiv och grundtecken i lärningarna var positivitet och glädje: ”Gläd er och jubla, er lön blir stor i himlen.”⁸³ Det sägs i Nya Testamentets evangelier att Jesus kände glädje, förmodligen skrattade, ledde och fröjdade sig enligt Johannesevangeliet 15:11: ”*Detta har jag sagt er för att min glädje skall vara i er och er glädje bli fullkomlig,*”

I liknelsen om det förlorade fåret i Lukasevangeliet 15:5 säger Jesus: ”*Och när han kommer hem samlar han sina vänner och grannar och säger till dem: ”Gläd er med mig, jag har hittat fåret som jag hade förlorat.”*

I liknelsen om det förlorade fåret i Lukasevangeliet 15:5 säger Jesus: ”*Och när han kommer hem samlar han sina vänner och grannar och säger till dem: ”Gläd er med mig, jag har hittat fåret som jag hade förlorat.”*

Känslan av glädje har en positiv effekt på en persons motivation och välbefinnande. Glädje är inte skild från andra känslor, utan hör ihop med sorg och lidande i en persons omfattande känslomässiga upplevelser. Glädjen har många fördelar och är en helande kraft: ”Glatt hjärta ger god hälsa, modlöshet suger märgen ur benen.”⁸⁴

Enligt Bibeln kommer glädje först från *Guds närvaro*: ”Du visar mig vägen till liv, hos dig finns glädjens fullhet, ständig ljuvlighet i din högra hand.”⁸⁵ Gläden kommer också från

⁸³ Matt 5:12. Bibeln 2000

⁸⁴ Ordspråksboken 17:22. Bibeln 2000.

⁸⁵ Psaltaren 16:11. Bibeln 2000.

troendet: ”Må hoppets Gud fylla er tro med all glädje och frid och ge er ett allt rikare hopp genom den heliga andens kraft.”⁸⁶ Och till sist från den Helige Anden: ”Ty Guds rike är inte mat och dryck utan rättfärdighet och frid och glädje i den heliga anden.”⁸⁷ Tillsammans med glädjen nämns också frid, hopp och rättighet.

Martin Luther visar en annan sida av glädjen. Han tyckte att om man inte kan driva bort den djupaste anden, djävulen själv, genom bön, måste man ta hårdare åtgärder och finna sig till en plats med musik och sång, gott sällskap och god öl.⁸⁸

Pippi Långstrump kan betraktas som ett viktigt och meningsfullt verk, men det kan också läsas ur glädjesynpunkt. Lindgren berättade Pippis historia för sitt sjuka barn. Man kan anta att hans främsta mål var att underhålla och glädja sitt barn, i stället för att uppnå social betydelse.

Det är trevligt för ett barn att föreställa sig ett liv fritt från vuxnas regler, att kunna äta godis så mycket som man vill och drömma om att förbli barn för alltid. Pippi visar att det viktigaste är att ha roligt. Att ha roligt är ännu viktigare än att berätta sanningen. Genom sina galningar och sina mest fantastiska trick uppmuntrar Pippi barnen att leva sina egna liv och förverkliga sina drömmar.

Pippi-berättelserna innehåller absurd logik och att vara näsvisket riktad till vuxna.

"Vet du vad det är för likhet mellan dej och mej?" frågar Pippi en fin herre. "Bägge två är vi stora i truten. Utom jag." ⁸⁹

När Tommy, Annika och Pippi leker skeppsbrutna och skickar flaskpost, skriver Pippi texten: "Hjälp oss, innan vi förgås! Utan snus i två dagar försmäktar vi på denna ö." Tommy tycker att budskapet inte är sant, dom använder inte snus, men Pippis logik är ogenomtränglig: "Vilka människor är det, som *oftast* är utan snus, dom som använder det eller dom som *inte* använder det?"⁹⁰

⁸⁶ Romarbrevet 15:13. Bibeln 2000

⁸⁷ Romarbrevet 14:17

⁸⁸ <https://www.kirkkojakaupunki.fi/>, hämtad 15.02.204

⁸⁹ Lindgren, A. 1948 (2016), 13

⁹⁰ Lindgren, A, 1946 (2016), 98-99

Följande citat, kanske ett av Pippis mest kända citat, beskriver Pippis glädhet bra när hon får besök av poliser: ”Oj, sa Pippi. Jag måste ha min lyckodag idag också. Poliser är det bästa jag vet. Näst rabarberkräm.”⁹¹

5.1.7 Det dubbla kärleksbudet

...”och du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, av hela din själ, av hela ditt förstånd och av hela din kraft. Sedan kommer detta: Du skall älska din nästasom dig själv. Något större bud än dessa finns inte. (Mark 12:30-31).

Av de tio budorden handlar de tre första om förhållandet till Gud och de sju andra om förhållandet till medmänniskorna. Kärnan i den kristna läran är kärleksbudskapet: att älska Gud över allting och våra medmänniskor lika mycket som oss själva. En rätt förståelse av Jesu dubbla bud om kärlek är en av kärnan och grunderna i tron.

Jesu kärlek och medkänsla för människor verkade på hans gärningar. Han helade människor och träffade och tillbringade tid med utstötta. Han brydde sig om kvinnor och barn, som man inte riktigt tog hand om på den tiden.

Jesus kände både kärlek och empati som kan läsas till exempel i Johannes 11:3-5, Matteus 20:34, Johannes 15:9-11 och Matteus 9:36: ”När han såg människorna fylldes han av medlidande med dem, för de var illa medfarna och hjälplösa, som får utan herde.”

Pippi följer kärleksbudet. Pippi bokstavligen ”älskar sina fiender och gör gott mot dem som hatar”. Ett exempel på detta är den del av verket där Pippi ger guld till inbrottstjuvar som ett avsked och därmed till och med älskar sina fiender: ”Just när luffararna stod i dörren, kom Pippi sättande och gav dem var sin guldpeng. -Det har ni ärligen förtjänt, sa hon.”⁹²

Fastän tjuvarna inte var Pippis riktiga fiender kan denna berättelse knytas med Lukasevangeliet 6:27-31:

Men till er som vill lyssna säger jag: älska era fiender, gör gott mot dem som hatar er. Vålsigna dem som förbannar er och be för dem som skymfar er. Slår någon dig på ena kinden, så vänd också fram den andra. Tar någon ifrån dig manteln, så hindra honom

⁹¹ Lindgren, A. 1952, 33

⁹² Lindgren, A. 1952, 87

inte från att ta skjortan också. Ge åt alla som ber dig, och tar någon det som är ditt, så kräv det inte tillbaka. Så som ni vill att människor skall göra mot er, så skall ni göra mot dem.

Pippi tog hand om sina närmaste. När ingen annan vågade klättra upp och rädda två barn från elden, vågade Pippi. Hon klättrade, balanserade på ett rep och sjöng sin egen vilda sång medan elden rasade. Till slutet höjde Pippi armarna mot kvällshimlen och skrek: ”En sån rolig, rolig, rolig eldsvåda!”⁹³ Denna episod berättar också om Pippis krafter.

Pippi gör inte skillnad mellan människor utan behandlar alla lika vänligt, både poliser och rånare. Detta tecken på Pippi är ädelmodig. Pippi är redo att tänka på det goda, men är beredd på det värsta.

Enligt Salminen varnar Jesu undervisning för att fästa sig vid jordiska ägodelar. Jesus varnar sina lärjungar för att bygga sitt liv på rikedom och påminner dem om Guds omsorg i Lukasevangeliet 12:33-34: ”Sälj vad ni äger och ge åt de fattiga. Skaffa er en börs som aldrig slits ut och en skatt i himlen som är i säkert förvar, där ingen kan stjäla den och där ingen mal förstör. För där er skatt finns, där kommer också ert hjärta att vara.”⁹⁴

Lukas har tillägnat kapitlet 16 i sitt evangelium för att varna av rikedomens fara. I början av samma evangelium (6:24) är Jesu ord: ”Men ve er som är rika, ni har fått ut er glädje.”

Pippi Långstrump är rik med sina guldpengar, men bygger inte sitt liv på rikedom. Hon bor i ett gammalt hus och är nöjd med det som hon har. Pippi är inte noga med sina pengar, utan köper godis till stadens barn. Kappsäcken full av guldpengar spelar inte den viktigaste rollen i Pippis liv.

5.2 Jesus som normbrytare

I evangelierna berättas om händelser i vilka Jesus kan tolkas vara rebell och normbrytare. Författarna Matthias Baier och Måns Svensson presenterar i boken *Om normer* begreppet norm som en princip, en regel, ett mönster eller en förebild som vi människor rättar oss efter

⁹³ Lindgren, A. 1945 (2009), 115-121

⁹⁴ Salminen, J. (toim.) 2012, 84-85

eller bör rätta oss till. Författarna skriver att en norm kan vara en oskriven regel som samhället eller den egna sociala kretsen förhåller sig till.⁹⁵

Jesus, enligt en artikel uppmanar sina åhörare att vara mera rättfärdiga än vad traditionella lagar kräver. Jesus talar om mord och hat, äktenskapsbrott, eder, allmosor, böner, fasta, det materiella goda och falska profeter. Jesus uppmanar också till förtröstan på Guds omsorg och framhåller ömsesidighet i mänskliga relationer; man ges i samma mått som man ger till andra.⁹⁶

I nästa stycken har jag samlat ihop sådana ärenden som beskriver Jesus som normbrytare.

Jesu verksamhet var interaktiv. Jesus inledde ofta samtalet med en fråga och språket han använde var relaterat till människors vardag och verklighet.

Jesus berättade enkelt vad han ville säga och inte använde svåra eller teologiska uttryck. Han ville att folket förstår sitt tal. Liknelserna var korta, förenklade och med en kärna för att lättare komma ihåg dem. Jesus också illustrerade sitt tal genom att ändra innebörden av ord.

Enligt Thurén lärde Jesus inte ut en helt ny teologi eller etik med sina liknelser, utan han försökte använda dem för att stärka sina åhörare värderingar, attityder och beteende, vilket kunde appliceras på nya situationer. På så sätt skulle lyssnarna lära sig att tänka och leva på ett nytt sätt i relation till andra människor och Gud. Liknelser har påverkat västerländskt tänkande och kultur, konst, musik samt livsvärderingar och format kristen tro och gudsbild. Med sina liknelser undervisar Jesus sällan gott uppförande, god teologi eller sin egen kristologiska syn, utan han försöker påverka sina åhörare med liknelser som vill beröra, inte informera. Ramnarrativet relaterat till liknelserna beskriver inte envägskommunikation utan interaktion.⁹⁷

Av de tio budorden handlar de tre första om förhållandet till Gud och de sju andra om förhållandet till medmänniskorna. Jesu ord och handlingar skapade förändring, gav styrka till de som var ensamma eller marginaliserade. Förändringen hade en gemensam och social kraft.

⁹⁵ Baier, M. & Svensson, M. 2018, 9-12

⁹⁶ <https://uskonnot.fi/uskonnot/kristinuskko>

⁹⁷ Thurén, L. 2015, 7-9, 16

Jesus var inte rädd för direkt konfrontation. Han utmanade människor att specificera sina egna attityder och tankemönster. Samtalet var livligt och tabun togs öppet upp.

När det gäller kristendomen är *Jesu lära* i Nya testamentet, särskilt beskrivningarna av hans gärningar och verksamhet bland människor i en betydande position. Kärnan i Jesu etiska undervisning finns nedtecknad i Bergspredikan (Matteus 5-7), den gyllene regeln (Matteus 7:12) och det dubbla kärleksbudet (Matteus 22:35-40).

I sin verksamhet blir Jesus ofta arg och irriterad. Jesu vrede var en reaktion på orättvisa syns
I Johannesevangeliet 2:15-16:

Han gjorde en piska av repstumpar och drev ut allesammans ur templet med deras får och oxar. Han slog ut växlarnas pengar och välte omkull deras bord, och till dem som sålde duvor sade han: "Bort med allt det här! Gör inte min faders hus till en saluhall."

Jesus framhäver många av sina undervisningar till fariseer och kritiserar dem i Matteusevangeliet 23:27-28: "Ve er, skriftlärda och fariseer, ni hycklare som är som vitkalkade gravar. Utanpå ser de prydliga ut, men inuti är de fulla av de dödasken och annat orent. På samma sätt visar ni upp ett rättfärdigt yttre för människorna, medan ert inre är fullt av hyckleri och orättfärdighet."

Jesus vandrade från en plats till en annan och hade sina lärjungar med sig. I själva fallet var Jesu budskap klar: "Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig." (Mark 8:34).

Det är för rättlinjigt att förknippa Jesu verksamhet med Pippis vandring i stan, men enligt Gaare och Sjaastad vandrar Pippi i staden med barn runt sig. Hon irriterar och provocerar, hon vänder upp och ner på allt man har varit van vid. Hon ställer filosofiska frågor medan hon står på huvudet. Samtidigt beundrar och skrämmer människorna Pippi.⁹⁸

Jesu förhållande till sin egen familj var inte lätt. Enligt Markusevangeliet 3:31-35 kan sägas att Jesus förnekade sin familj:

⁹⁸ Gaare, J. & Sjaastad, Ø . 2003, 9

"Nu kom hans mor och hans bröder". De stannade utanför och skickade bud efter honom. Det satt mycket folk omkring honom, och de sade: "Din mor och dina bröder är här utanför och söker dig." Jesus svarade dem: "Vem är min mor och mina bröder?" Han såg på dem som satt runt omkring honom och sade: "Det här är min mor och mina bröder. Den som gör Guds vilja är min bror och syster och mor."

Jesu familjs förväntningar försvann till bakgrund, det viktigaste Jesu inre kallelse. Jesu vilja när han flydde till templet var inte under hans mors kontroll. Men på Golgata fick hans mor skydd och Johannes fick ett nytt uppdrag i livet enligt Johannesevangeliet 19:26-27:

När Jesus såg sin mor och bredvid henne den lärjunge som han älskade sade han till sin mor: "Kvinna, där är din son." Sedan sade han till lärjungen: "Där är din mor." Från den stunden hade hon sitt hem hos lärjungen.

Asikainen, S. & Pulkkinen, M. konstaterar att Jesus ställer sig emot den tidens grekisk-romerska mansideal, som framhävde strävan att kontrollera och utplåna andra människor. På så sätt utmanar Jesus de rådande sociala normerna och erbjuder nya sätt att agera i samhället.⁹⁹

Jesus visade att han accepterade olikhet och uppskattade mångfald. Jesus riktade positiv uppmärksamhet mot dem som bar ett negativt märke i samhället. Exempel på detta är etniska minoriteter som samariterna (Luk. 10:25-37) och de som inte hade någon offentlig ställning eller egen röst, som barn eller kvinnor.

När Jesus träffade barn erbjöd han en ny inställning. Han tystnade inte, han befallde inte och han började inte lära barnen, utan han gav dem plats i sin närhet och tog dem i sina armar. Det var en ovanlig gest för en man.

Jesus visade en liknande förändringskraft i sitt förhållande till kvinnor. Enligt Johannes 4:1-30 bröt Jesus medvetet sin tids normer och seder. Han träffade en samaritansk kvinna som var dömd till ensamhet. Jesus började samtala genom att be henne om ett kärl att dricka ur. Kvinnan som inte hade någon laglig auktoritet i samhället var nu den genom vars berättelse många i byn trodde på Jesus.

⁹⁹ Asikainen, S. & Pulkkinen, M. (red.) 2023, 239-240

En central lära i den kristna tron är att Jesus var människa och Gud på samma gång. För Jesus innebar denna paradox en ständig kamp. Han brottades med sig själv och med Gud. Jesu mänsklighet gjorde honom därför osäker och felbar. Detta leder till tanken att Jesus också hade mänskliga känslor. Guds Son framstår också för oss som sårbar.

I Lukasevangeliet 19:41-42 *gråter* Jesus över Jerusalem: ”När han kom närmare och såg staden började han gråta över den och sade: ”Om du denna dag hade förstått, också du, vad som ger dig fred! Men nu är det fördolt för dig.”

Det andra exemplet finns i Johannesevangeliet 11:33-35: ”När Jesus såg hur hon *grät* och hur judarna som hade följt med henne också grät blev han upprörd och skakad i sitt innersta, och han frågade: ”Var har ni lagt honom?” De sade: ”Herre, kom och se.” Jesus föll i gråt.”

I båda texterna är det sorgen som berör. Det skulle vara lätt att säga att den andras sorg är mindre viktig, men så är inte fallet. Att uppleva sorg är alltid en individuell upplevelse.

Jesus kände också sorg och nöd i Getsemane enligt Markusevangeliet 14:32-34: ”Men han tog med sig Petrus, Jakob och Johannes. Båvan och ångest kom över honom, och han sade till dem:

”Min själ är bedrövad ända till döds. Stanna här och vaka.” När Jesus bad de sista gångerna före sin död, var han ledsen och längtade efter lärjungarnas sällskap och stöd. Sorg och känslor uppkom som tårar och skakningar. Jesus upplevde stor mental ångest, svett blandat med blod. I sin ångest bad han allt ivrigare, och svetten droppade som blod ner på marken.(Luk 22:44).

5.3 Pippi Långstrump som normbrytare

Astrid Lindgren börjar Pippi Långstrumps berättelse med att beskriva Pippi och hennes hus. Redan i första raden kan man fastställa att Pippis beteende är normbrytande. Lindgrens beskrivning av Pippi Långstrump innehåller idén om en självständig nioåring som lever på sina *egna* villkor.

Så som Lindgren beskrev, bodde Pippi alldeles ensam:

”Det var egentligen rätt skönt, för på det viset fanns det ingen som kunde säga till henne att hon skulle gå och lägga sig, just när hon hade som allra roligast, och ingen som kunde tvinga henne att äta fiskleverolja, när hon hellre ville ha karameller. Mamman hade dött. Pippi trodde att hennes mamma nu satt uppe i himlen och kikade ner på sin flicka genom ett litet hål.”¹⁰⁰

Pippi förnekade inte sin familj men förhållandet var inte typiskt: ”En gång i tiden hade Pippi haft en pappa. Hon hade förstås haft en mamma också, men det var så länge sedan. Pappan blåste i sjön och försvann. -Min mamma är en ängel och pappa är en n***rkung.”¹⁰¹

Pippi brukar prata och vinka till mamma. Hon säger då ofta: ”Var inte ängslig! Jag klarar mig alltid!”¹⁰² Hennes egen antydning på att hon klarar sig själv säger en del om att hon faktiskt är självständig.

Pippi som fiktiv karaktär har under åttio år sagts bryta normer. Enligt förväntan borde Pippi vara ett snällt och lydigt nioårigt barn, men hon har ett förskräckligt beteende. Pippi har anklagats för att vara en dålig förebild för barn.¹⁰³

Pippi förvirrar den lilla staden med sina konstiga vanor, sin enorma kroppsstyrka och sina otroliga berättelser. Hon lyckas få lokalbefolkningen att överväga alternativa åsikter och livsstilar; Pippis milda överdrift har gått till så kallade goda ändamål. Pippi trotsar ironiskt myndigheterna runt henne, från poliser till lärare, som är helt hjälplösa inför Pippis verbala kvickhet och fysiska styrka.

Margareta Strömstedt som har skrivit Astrid Lindgrens biografi, har konstaterat, att Pippi Långstrump inte medvetet är en analytisk gestaltning av en pedagogisk eller politisk idé, som så många andra barnboksfigurer varit under tidens lopp. Hon är inte en vuxens önskedröm om hur ett barn ska se ut. Hon är skapad av barnens egna önskedrömmar, och eftersom dessa barn lever i ett kapitalistiskt samhälle bollar Pippi med en kappsäck full med guldpengar. Pippi bryter inte sönder något etablerat samhällssystem, men hon kan ge starka känslomässiga impulser som kan fångas upp av de läsande barnen och utvecklas vidare utanför boken. Pippi står på samma sida som de som vill en djupare förändring.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Lindgren, A. 1952, 11

¹⁰¹ Lindgren, A. 1952, 11-12

¹⁰² Lindgren, A 1945 (2009),6

¹⁰³ Lundqvist, U. 1979, 231-250

¹⁰⁴ Strömstedt, M. 1977, 233

Pippis beteende har under åren fått kritik. Hon sägs vara oförsämd och övermodig. På 1940-talet antogs att barnet beter sig "snyggt" och respekterar äldre människor, men det gör Pippi inte. Pippi är slagfärdig och verbalt begåvad och detta syns när Pippi börjar skolan.

Fröken (lärarinnan) ville pröva Pippis kunskaper och frågade hur mycket sju och fem blir tillsammans. Pippi var förvånad och misslynt och sade: "Ja, vet du det inte själv, så inte må du tro att jag tänker tala om det för dej!" Fröken förklarade att på det viset fick man inte svara i skolan. Man skulle inte kalla fröken "du", utan "fröken". Till frökens svar att sju plus fem är tolv, svarade Pippi: "Du visste det ju själv, vad frågar du för då?"¹⁰⁵

Ett liknande exempel är Pippis motstånd mot byråkratin. När poliserna ska hämta Pippi till barnhem säger hon i en längre ordstrid att hon redan har plats på ett barnhem. Hon svarar på polisernas förvåning: "Jag är ett barn och det här är mitt hem, alltså är det ett barnhem. Och jag har plats, gott om plats."¹⁰⁶

Även utanför den akademiska världen skrivs det om Pippi Långstrump. Artisten Björn Ulvaeus, musiker och medlem i Abba, beskriver Pippi som en hjältinna i boken Pippiperspektiv. Han menar att Pippi ifrågasätter vuxenvärlden på ett sätt som inspirerar barn till ett sunt kritiskt tänkande. Han tar upp Lindgrens författarskap och att hon lyckats skildra en snäll och omtänksam karaktär som samtidigt är rebellisk. Bland annat anser han att Pippi, utifrån sina karaktärsdrag, varit med och bidragit till jämställdheten mellan kvinnor och män i dagens samhälle.¹⁰⁷

Förutom att Pippi är stark kan många adjektiver knytas till henne som glad, öppet, hjälpsam, sällskaplig. Som Lindgren beskriver är Pippi ett mycket märkvärdigt barn, hon är stark, så gruvligt stark, att det inte fanns någon polis i hela världen som är så stark som hon.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Lindgren, A. 1952, 42-43

¹⁰⁶ Lindgren, A. 1952, 33

¹⁰⁷ Pippiperspektiv 2020, 58

¹⁰⁸ Lindgren, A.1952, 13

Enligt Lundqvist har Pippi Långstrump egenskaper som barmhärtig, omtänksam, stark och kärleksfull, men är också revolutionerande som skulle ha möjligheten att kontrollera saker. Hon har sin fysiska makt och sina pengar men oavsett detta strävar hon aldrig efter makt.¹⁰⁹

Hjärtlighet är inte detsamma som att vara godtrogen. Det är frågan om kunskap att se genom falska motiv och skadegörelse. Det är också frågan om mod att kunna visa medmänniskor sina egna fel.

Pippi vill undanröja gamla övertygelser och talesätt om de inte fungerar i praktiken. Pippi ifrågasätter också saker som vi är vana vid, eller som vi har blivit lärda.

Pippi visste hur man behandlar sina lyssnare och motståndare med retoriska medel. Både Jesus och Pippi kan till och med betraktas som poeter, eftersom de använder mycket metaforiskt tal. Pippi njuter av att skriva dikter. Boken om Pippi Långstrump är full av rim och dikter. Pippi hittar också ett nytt ord, ”spunk”¹¹⁰. Tillsammans med pengar och fysisk styrka kan denna egenskap betraktas som en av pelarna i Pippis liv. Hon visste också hur hon frigjorde sig från kontrakt, regler och restriktioner.

Litteraturvetaren Martin Hellström som forskar kring barnlitteratur och barns läsning säger att Lindgrens Pippi Långstrump är ett självklart val till en normbrytande barnbok:

Här handlar det om att Pippi bryter mot normer, hon förhåller sig inte till vuxenvärlden som hon ska göra. Hon lyssnar inte på vad vuxna säger och hon vägrar lära sig saker för att hon ska. Men Pippi bryter också mot annat som gör att hon blir intressant. Hon bryter även mot fantasins rāmärken och det är underhållande och intressant. Astrid Lindgrens tydliga idé var nog att hon ville etablera en annan bild av vad det är att vara barn, än vad som tidigare gjorts.¹¹¹

Nästa exempel är ett bra exempel på hur duktig Pippi är. Pippi kunde inte tolerera ”fina fruar” som var arroganta. En gång gick Pippi på kafferep där dessa fina fruar kritiserande pratade om sina hembiträden:

¹⁰⁹ Lundqvist, U. 1979, 131

¹¹⁰ Lindgren, A. 1952, 161-169

¹¹¹ <https://www.aftonbladet.se>, hämtad 15.2.2024

Fru Berggren hade sagt att om hennes biträde Rosa vore renlig skulle hon möjligen kunna ha henne kvar. Enligt frun var Rosa en riktig gris. Nu högg Pippi in: ”Då skulle ni ha sett Malin, som var så in i vassen lortaktig så det var en fröjd att se, sa mormor. En gång på en basar på Stadshotellet fick hon första pris för sina sorgkanter på naglarna. Ja, jämmer och elände, vad den människan var lortaktig”, sa Pippi glatt.¹¹²

Denna diskussion mellan Pippi och fru Berggren leder till temat föraktning. Jesus säger i Matteusevangeliet 12:33-37 :

”Antingen får ni säga att trädet är bra och frukten bra, eller att trädet är dåligt och frukten dålig; på frukten känner man trädet. En god människa tar fram det som är gott ur sitt goda förråd, och en ond människa tar fram det som är ont ur sitt onda förråd. Efter dina ord skall du frias, och efter dina ord skall du fällas.”

Pippi Långstrump blir arg när hon ser en värd som slår sin häst. Pippis reaktion är att hon tillrättavisar denna dumma man. Pippi utnyttjar sin starkhet och kastar mannen upp i luften. På samma gång bollar Pippi runt med honom. Det är sannolikt att mannen kommer att behandla hästen bättre.¹¹³

En sak, som sällan nämns i Pippis berättelser, är gråten. Pippi gråter inte, fastän hennes mamma är död och hon ofta längtar efter sin pappa. Man kunde föreställa att Pippi på något sätt är hård, men nästa händelse bevisar Pippis känsliga sida. I boken Pippi Långstrump går ombord är en liten beskrivning hur Pippi reagerar när hon ser en död fågel: ”Han ä dö’, titta, han ä alldeles dö’”, sa vidundret. Den som var död var en liten fågelunge. Den hade ramlat ner ur sitt bo och slagit ihjäl sig. ”O, så synd”, sa Annika. Vidundret nickade. ”Pippi, du” gråter”, sa Tommy plötsligt.¹¹⁴

Många barn vill växa upp så snart som möjligt, men inte Pippi. Mer allmänt syftar detta också på odödlighet. Pippi hade sin egen lösning till problemet:

¹¹² Lindgren, A. 1952, 184-185

¹¹³ Astrid Lindgren Pippi Långstrump går ombord Illustrationer av Ingrid Vang Nyman
<https://pdfcoffee.com>

¹¹⁴ Astrid Lindgren Pippi Långstrump går ombord. Illustrationer av Ingrid Vang Nyman,
<https://pdfcoffee.com/pippi--pdf-free.html>

-Vem har sagt, att man måste bli stor, frågade Pippi. Om jag inte minns fel, så har jag ett piller nånstans.

-Vad då för piller, sa Tommy.

-Några mycket bra piller för den som inte vill bli stor, sa Pippi och hoppade ner från bordet. Hon letade överallt i skåp och lådor, och om en liten stund kom hon fram med nånting som precis liknade tre gula ärter.

-Dom måste ätas i mörker sa Pippi och fortsatte att man måste säga så här: Fina lilla krumelur, jag vill inte bli stor.¹¹⁵

Caroline Krook, som var biskop i Stockholm, säger att Pippi faktiskt liknar Jesus. Pippi ställer sig alltid på de svagastes sida. Hennes omsorg om de små och nödlidande har ingen gräns och hon avslöjar och förlöjligar allt hyckleri, precis som Jesus gjorde. Hon uppmanar den skriftlärd fröken Rosenblom att rätta i rättskrivningsboken på samma sätt som Jesus gjorde när han säger: ”Ni har hört att det blev sagt...men jag säger er...” (Matteus 5:21). Hela episoden sammanfattas: ”Och så kom det sig att det blev en stor glädje bland alla barnen som egentligen skulle skämmas.” Visst skulle de orden kunna sättas som rubrik över Jesu egen verksamhet. Medvetet eller omedvetet finns mängder av bibelord i bakgrunden: ”Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat och rädda det.”(Lukas 19:10).¹¹⁶

Fischer-Nielsen beskriver Pippi på följande sätt: Pippi tar strid mot ögontjäneri och tillgjordhet och möter barn och utanförställda tillitsfullt och lockar fram det bästa hos dem. Hon använder aldrig våld men är avväpnande och överrumplande med en oväntad och annorlunda logik.” Pippi känner starkt för de små och utstötta, allt från barn och hundvalpar till en haj som blir lurad på sin frukost. Hon blir alltid berörd av någon annans nöd. I gengäld föraktar hon tillgjordhet och ögontjäneri och tar strid mot detta var än hon ser det. Hon möter alltid människor tillitsfullt och lockar därmed fram det bästa hos dem, som då luffarna får lära henne dansa och blir bjudna på mat. Hon tar sig an barnen och bjuder in dem till fest i sitt paradiset och ger dem gåvor. Hon öppnar deras ögon och visar dem livets mångfald, som ligger framför näsan på dem. Hon använder aldrig våld men är alltid avväpnande och överrumplande med en alldeles egen logik.¹¹⁷

¹¹⁵ Lindgren, A. 1952, 242-243

¹¹⁶ Törnqvist, L. & Öhman-Sundén, S. 2007, 127

¹¹⁷ Fischer-Nielsen, W. 1999, 38

5.4 Astrid Lindgren och det kristna kulturarvet

När man talar om arv, speciellt om kulturarv, är det något som omger oss överallt. Kulturarvet är konst, litteratur, kunskaper eller berättelser som vi har lärt oss från våra tidigare generationer.

Enligt Utbildningsstyrelsen är kulturarvet materiella och immateriella företeelser och seder som ärvts från det förgångna och som återspeglar människors värderingar, trosuppfattningar, kunskaper och traditioner.¹¹⁸

När vi lägger ordet kristen vid ordet kulturarv pratar vi om ett kristet kulturarv som bygger på kristen tro.

När vi talar om barn som elever i skolan, uppmuntras de till etiska reflektioner och till att se sitt ansvar såväl för sig själva som för samhället, omgivningen och naturen. I undervisningen i religion ser man på religioner och åskådningar som en del av kulturen, kulturarvet och samhället samt individens och gemenskapernas liv.¹¹⁹

Avsiktligt eller oavsiktligt har Lindgren överfört erfarenheterna från sitt barndomshem till sina böcker, också till Pippi-böcker. Lindgren har behandlat stora filosofiska frågor och begrepp. Sådana är världen, döden, gott och ont, ordet, betydelsen, förståelsen, nyttan, omsorgen, sanningen och lögnen. Dessa begrepp kan hittas också i Boken om Pippi Långstrump. Lindgren listar också de sju grundläggande välsignelserna i mänskligt liv, som finns i evangelierna i Nya testamentet. Dessa inkluderar vila (Matt 11:28), bröd (Joh 6:35), ljus (Joh 8:12), vatten (Joh 7:37), frid (Joh 14:27), kraft och glädje (Luk 6:22 –23).

Lindgren använde i viss mån i Pippi-böcker likadana teologiska uttryck som finns i evangelierna. Astrid Lindgren hade vuxit upp i Småland i ett fromt hem. Astrid Lindgren var född 1907 och den tiden fanns kristendomen där som en självklar referens. De bibliska referenserna kan sägas vara självklara men tron är oftast i birollen i hennes fastän barn uttrycker ibland barnatro med kristna drag.

Astrid Lindgrens kristendom var en praktisk kristendom som handlade om att inte stänga sin dörr för den fattige och att stå upp för sanning, rätt och rättfärdighet. Därför begrep hon sig på Jesus, inte på Gud:

¹¹⁸ <https://www.oph.fi>, hämtad 17.2.2024

¹¹⁹ <https://www.oph.fi>, hämtad 17.2.2024

Hur skulle man kunna begripa sig på Gud? Skulle Gud då gråta över människorna som jag har skapat?”, skriver hon. Lindgren gråter Guds tårar över människornas ondska och gemenhet och grymhet och dumhet. Allra mest låter hon Gud (och sig själv) gråta över barnen.¹²⁰

Det finns inte någon specifik sak som kunde nämnas till Astrid Lindgrens kristna kulturarv. De kristna elementen i Lindgrens berättelser ger styrka till dem som kan känna igen dem. Personligen anser jag att Lindgrens kulturarv är hennes citat från 1958: ”Jag vill skriva för en läsekrets som kan skapa mirakel. Barn skapar mirakel när de läser.”

¹²⁰ Törnqvist, L. & Öhman-Sundén, S. 2007, 126

6 Avslutande diskussion

Pippi Långstrump är en av de mest imponerande och mest lästa karaktärerna i barnlitteraturen. Pippi har varit en förebild för många barn i decennier, och berättelserna har en etablerad ställning i barnlitteratur också i vår tid.

Under årtionden har Astrid Lindgren i sina böcker förmedlat en mängd olika värderingar. Pippi Långstrump har en enorm styrka, ett gott hjärta och en stark känsla för rättvisa. Pippi har brutit mot normerna genom att ifrågasätta sedvanorna. Även om hon har sina dåliga vanor, saknar Pippi inte intelligens.

Genom litteraturen planerade Astrid Lindgren inte medvetet att få Pippi Långstrump att se ut som Jesus eller att skapa en bild av Jesus. Men författaren växte upp i kristendomens anda, så hon antog oundvikligen de bibliska och teologiska dragen i sitt barndomshem. Det är förmodligen anledningen till att kristna inslag återspeglades i Lindgrens verk. Astrid Lindgren definierade sig själv som agnostiker.

Pippi Långstrumps berättelser ger och förmedlar andliga upplevelser till läsaren. I Pippis berättelser förmedlas en bild av en person eller karaktär som behöver och ger hjälp, vänskap, stöd, benådning och medlidande. Pippi kan ge styrka och en ökad *inre tro* på den egna förmågan till de barn som behöver det. Pippis berättelse kan också ses som en förberedande berättelse för att läsa och förstå bibliska historier.

I Pippiberättelser är kristendomen synlig på många sätt. Astrid Lindgren har hämtat och använt sådana ord och uttryck som kan sägas vara religiösa eller är bibliskt språkbruk. Jag hittade inga direkta bibelanknytningar, men istället hittade jag berättelser som har religiösa element. Detta syns till exempel när Pippi räddar ett par barn ur ett brinnande hus. Här påminner hon om Jesus när han under stormens rasande sover, men slutligen räddar sina lärjungar (Mark 4:35-41). Likadana exempel finns i stycket 5.1.

För barn som läser är det en viktig upplevelse att det är barn som spelar huvudrollen i berättelsen. Barnet kan uppnå en ändring i livssituationen eller göra någonting sådant som är omöjligt för vuxna. När huvudpersonen är ett kunnigt och skickligt barn, skapar det livstro och uppmuntrar både lyssnare och läsare.

I mitt arbete betonas barnets personliga förmågor, spiritualitet och omgivningens ansvar. Alla dessa ger barnet den basis, som hjälper att ta emot text, förstå, analysera, kritisera och göra sina egna beslut. Barnets tro föds bit för bit. Pippis berättelser erbjuder byggnadsmaterial, som ger glädje och humor, kraft, utmaningar och visar hur man lever med andra människor. Det viktigaste som barnet kan lära sig är att få leva i tillit, trygghet och kärlek. Gott uppförande kommer först av att känna sig älskad, sedan kommer regler och krav. Pippiberättelser speglar och bekräftar livet, och kärleken har en uppbyggande roll.

I början av mitt arbete skrev jag Astrid Lindgrens citat ”Ge barnen kärlek, mer kärlek och ännu mer kärlek så kommer det goda uppförandet av sig självt”. Lindgren upprepade citaten flera gånger när hon blev kritiserad för att Pippi var en ouppfostrad och lössläppt figur, som negativt påverkar barnets uppförande. Sanningen är att i sin barndom fick Lindgren de bibliska berättelserna som utgjorde grunden till sitt skrivande. Bibliska berättelser och Lindgren tillsammans förkunnar både livsöverflödet och kärleken. Fischer-Nielsen uttrycker detta med satsen: ”Astrid Lindgren förkunnar i det lilla det som Jesus förkunnar i stort”.¹²¹

Forskningsfrågan i mitt arbete var: ”*Hur kan berättelserna om Pippi Långstrump ge en hjälp att skapa en förståelse för kristen tro i relation till barn?*” I nästa stycket har jag knutit ihop tankar och svar ur frågans synvinkel.

Astrid Lindgrens Pippiberättelser kan användas på många sätt: barnen själva kan läsa berättelser, alltså egen läsning, vuxnas läsning för barn och/eller att titta på Pippi-filmer.

Det har sagts att Astrid Lindgren skriver till barn, men Lindgrens texter har en styrka som också tar de vuxna med. Texter har många nivåer och därför kan den vuxne höra en del saker annorlunda. Både barnen och de vuxna får sin egen upplevelse av berättelsen med glädje, sorg och skämt - berättelsernas innehåll i sig är livsbejakande.

De vuxna har ofta en uppfattning att berättelsen måste tolkas för barnet, men barnets egen upplevelse är redan en primär tolkning. I Pippiberättelser hör man det evangeliska budskapet fastan barnet inte ser bibliska berättelser bakom orden. Också barnet på sitt eget sätt förstår att livet är starkare än döden eller kärleken starkare än hatet. Pippi är en hjälte som vidarebefordrar omsorg för de svaga, generösa glädje och befriande livsmod. På denna grund kan Pippiberättelser användas i pedagogiska och teologiska sammanhang. I bästa fall utgör

¹²¹ Fischer-Nielsen, W. 1999, 139

dessas berättelser en bro från barnets egna värld till det teologiska eller bibliska innehållet. På samma gång är berättelserna en bro till etiska och existentiella ämnen.

Som sammanfattning och enligt resultaten kan konstateras, att Pippis berättelser har sådana egenskaper och element som kan hjälpa att skapa förståelse för kristen tro i relation för barn. Som analysen bevisar, har många episoder i Pippis berättelser anknytningar till Nya Testamentets ställen som är grundpelare i den kristna tron.

Med beaktande av analysens resultat har jag i nästa stycken tänkt på hur man kunde utnyttja Pippiberättelser i församlings verksamhet.

6.1 En gudstjänst inspirerad av Astrid Lindgren

När jag letade efter material till min studie hittade jag en inbjudan till en familjemedlemsgudstjänst i Västanfors församling med Pippi Långstrump, Lilla Gubben och andra personer:

”Välkomna till en familjegudstjänst för alla åldrar. Vi träffar Pippi Långstrump, Lilla Gubben och många andra personer från Astrid Lindgrens sagor.

Massor av sång & musik!

Kom gärna utklädd, både vuxna och barn. Om du vill kan du ta med något gott till Pippis häst (morötter, äpple eller knäckebröd). Ta även med paraply om det regnar för vi kommer att vara ute en liten stund. Eftersamling på Lindgården med korv med bröd och äppelpaj med vaniljsås. Vuxna 25 kr, barn gratis.”¹²²

Till gudstjänstens tema hade man valt Pippi Långstrump. Trots att gudstjänsten främst var riktad till barn, var också vuxna välkomna.

Jag började tänka på hur en Pippi Långstrump-gudstjänst ser ut. Hur har de tänkt när de valt de texter som de använt? Hur har de tänkt med predikan? Vad har de plockat in på andra

¹²² Västanfors Västervåla församling, Sverige, <https://vastanfors.svenskakyrkan.se/handelse/3508>

ställen i böner? Vem har de tänkt att gudstjänsten riktar sig till? Hur har de tänkt kring musik och psalmer, samt dekorationer i kyrkan? Har de klätt sig på något speciellt sätt för gudstjänsten?

Förutom Pippi Långstrump- gudstjänster såg jag en annons där Höllvikens församling ordnade en barnvagns- och familjekonsert med tema Astrid Lindgren. Musikpedagogen spelade och sjöng i Stora Hammars kyrka. Det fanns mjuka mattor att sitta, ligga, dansa och röra sig på. Såpbubbelmaskinen var också i gång. Efter konserten serverades fika i kyrkan och korv med bröd.¹²³ Med denna exempel är jag säker på, att det finns något särskilt i Pippis berättelser att Svenska kyrkan vill ta både temagudstjänster och konserter med i församlingar.

Resultaten av min forskning stöder idén om att inkludera Pippi Långstrump-gudstjänster i församlingars tema- eller familjegudstjänster, men samtidigt vill jag lyfta fram Tove Janssons älskade Mumin -berättelser, som är populära och välkända i Finland och utomlands. I nästa kapitel beskriver jag kort Tove Janssons karriär och mitt förslag att börja forska djupare temagudstjänster, inklusive Mumin, i Finland.

6.2 Tove Jansson, Mumin och temagudstjänster

Astrid Lindgren skapade Pippi Långstrump. I Finland utkom samma år 1945 boken "Småtrollen och den stora översvämningen" av Tove Jansson (1914-2001). Boken var den första av Tove Janssons Muminböcker. Med denna bok förde Tove Jansson in en ny och bisarr fantasivärld i litteraturen. Jansson ville skriva en saga om en liten ful varelse. Under de följande åren skrev och illustrerade Jansson flera Muminböcker, som nådde stor popularitet både i Finland och utomlands. Mumin och den stora översvämningen publicerades på finska år 1991.

Enligt svenske Boel Westin, som studerat Muminböckerna, var Bibeln särskilt viktig i de tidiga Muminböckerna. Bibeln förekommer inte bara i Janssons litterära verk utan också i hennes bildkonst. Hon var influerad av bland andra Gustave Doré, vars illustrationer av bibelberättelser har fått stor berömmelse. Anknytningen av Janssons verk till Bibeln är allmänt känd, men det finns ingen mer detaljerad forskning i ämnet.¹²⁴

¹²³ <https://www.svenskakyrkan.se/>, hämtad 15.2.2024

¹²⁴ Asikainen, S. & Pulkkinen, M. toim. 2023, 381

Foto 2. Astrid Lindgren & Tove Jansson.
Olle Wester/TT, 1977

Astrid Lindgren och Tove Jansson har samtidigt skapat en nästan likadan fiktiv karaktär till litteraturen. De båda fick Expressens barnbokspris "Heffaklumpen" 1970. Det är egentligen ingen överraskning att Mumin och Pippi Långstrump liknar varandra.

Inkludering av Mumin-familjegudstjänster i kyrkornas alternativa gudstjänster kunde vara ett bra exempel på nya och fascinerande gudstjänster som är riktade mot människor i alla ålder. Idag är gudstjänster till stor del en fest för vuxna och barnen sysselsätter sig i sina egna grupper. Fenomenet syns också i samhällets andra delområden som i media, skola och även i familjer.

Bibeln beskriver exakt barnets ställe i ett andligt gemenskap. Ändamålet var att förmedla den andliga traditionen, regler, budorden, ritualer och gudstjänstens ceremonier från en generation till en annan. Detta har skrivits till exempel i 5. Moseboken 4:9-10. 6:1-9 och 32:46-47.

Barnet förstår andliga sanningar i enlighet med sin ålder och utvecklingsnivå och har rätt att tro på sitt eget sätt. Tron, värdegrunden och tänkandet utvecklas i växelverkan med andra. Också barnet funderar över existentiella frågor. I gudstjänsten som förbinder generationer får man värdefulla människorelationer som stödjer barnets utveckling. När man planerar en temagudstjänst måste man fundera hurdana element är sådana som förbinder generationer. Ett förbindande element kan vara Tove Jansson Mumin-berättelser som har lästs från 1940-talet. Temat är gemensamt till alla. Speciellt bör man tänka på predikans längd och språket. Gudstjänsten med enkel liturgi vänder sig till alla åldrar.

När det är fråga om gudstjänstförnyelsen behöver man tid. För att förnya strukturer behövs tid och känslighet. På grund av texten ovan finns det element att börja en ny studie som innebär idén att ta Mumin eller Pippi Långstrump till temat av en ny gudstjänst.

7 Sammanfattande slutsatser

Pippis verkliga charm ligger inte i att Lindgren hade rätt kunskap; den kan man söka i läroböcker. När vi blir vuxna behöver vi inte vår oförgänglighet, vi behöver våra fantasier. Pippi Långstrump har haft betydelse för människors liv i en kulturell verklighet där människor har byggt upp sin förståelse av världen och sig själva. Och hela tiden balanserar Pippi Långstrump i sina omaka skor vid gränsen av möjlighet och omöjlighet.

Pippi Långstrump har hållit i sig länge. Astrid Lindgren och hennes berättelser är en del av ett kulturarv som många har en relation till. En invändning som är relevant att ta upp är det faktum att Astrid Lindgren inte själv var teolog, hon har inte haft för avsikt att vara det.

Den största läsargruppen av Pippi-böcker har varit och är barn; de har läst själva eller fått texten uppläst för sig. Barnen reflekterar över Guds och Jesu existens och natur. Barnens reflektioner är djupgående även om de saknar verktyg och begrepp för att beskriva sina tankar. Förmågan att tänka djupt på barnets egna villkor är genuin. Den universella andligheten i människan för också barnet till de yttersta frågorna. Det är sannolikt att detta överförs också genom Pippi-böckerna.

Jag citerar Arne Rasmusson som konstaterar att eftersom det bibliska budskapet inte bara är ett objekt man ska förstå, utan främst ett redskap att leva med, betyder det att den kristna tron hela tiden är relaterad till människors konkreta erfarenhet, till deras liv i den värld de lever i. Därför är den kristna traditionen inte en statisk storhet, utan en dynamisk och levande verklighet, precis som ett naturligt språk inte heller är något statiskt.¹²⁵

Religiösa ämnen och frågor passar ett barn väl. Pippi-berättelsen är en kompensatorisk saga: det som barnet inte kan få i verkligheten, sublimerar det genom att leva ut det i sagan. Barnet känner igen sig i Pippi vilket kan ha en befriande betydelse för barnet. Användningen av berättelsen är inte knuten till någon specifik tjänst eller funktion: den kan användas i alla sammankomster och möten mellan människor.

¹²⁵ <https://gup.ub.gu.se> , hämtad 1.2.2024

Jag vågar påstå, att Pippi är en bra rollmodell för oss alla. Det är vi vuxna som fördjupar i våra fördomar och bildar ibland starka bilder av världen. Pippi vågar tänka på ett annat sätt. Detta tänkande kan vara skrämmande och irriterande. Trots detta skulle man våga gå till området som inte är så konventionellt.

Som vi vet, går Pippi i stora skor. Här finns något symboliskt. Att ha för stora skor menar att det ska vara lite att växa i. Tyvärr går många av oss "i för små skor".

Från ett barn kan man lära sig att man inte bör sätta saker och ting i artificiell och alltför stark kontrast, utan att se dem med flexibilitet och frihet. Man kan erkänna och ta emot saker som ett barn med öppenhet och villighet.

Vi behöver goda och livsbejakande berättelser som visar oss livets och kärlekens seger över det onda. Sådana berättelser är i ordets bästa bemärkelse "uppbyggliga". Berättelser som slutar olyckligt och där det onda segrar gör oss olyckliga.

Pippi kan ge kraftiga och känslomässiga inflytanden som barn kan assimilera och utveckla vidare. Lasse Halme konstaterar i sin bok *Kokonaisvaltainen kasvatus, lapsi ja uskonto* (Heltäckande uppfostran, barnen och religionen) att tron och religiositet kan främja livsglädje och minska riskfylldhet. Religionens positiva inflytande är ofta relaterat till familjen och samhället, och det kan till och med påverka den fysiska hälsan, lyckan och förmågan att klara av livets svårigheter.¹²⁶

I boken *Milleniaalinen kirkko* har Björn Vikström lyft upp många tillvägagångssätt och värderingar som bygger upp en inklusivare kyrka. Dessa är att människan kommer att synas och höras och att människan deltar med sina egna villkor och har gemensam planering. Vikström beskriver de element som ger människan trygghet och att bli accepterad. Dessa elementer behövs för att kunna skapa ett psykologiskt hem.¹²⁷

Idag kan vi säga att den kristna uppfostran har blivit tunnare. Detta betyder att allt färre barn får kristna upplevelser. Att förmedla traditioner till nya generationer är en verklig utmaning till kyrkan. Samhörigheten som barnet tillbringar med en vuxen är viktig. Om barnet inte har fått kristlig uppfostran är det sannolikt att kristna saker inte intresserar henne eller honom som

¹²⁶ Halme, L. 2010,65

¹²⁷ Mikkola, S. & Saarelainen, S-M (red.) 2023, 9-10

vuxen. Kyrkan borde lita på narrativets kraft, inte bara i verksamheten som är riktad till barn. Det är inte överdrivet att säga att barnskapets språk berikar både människo- och gudsbilden i kyrkan. Barnskapet kan också sägas vara en stor kraft och relation på många olika nivåer.

Samt Pippi Långstrump lyfter mångkulturen i Finska evangelisk-lutherska kyrkan upp den internationella barnteologins potential, men varför är det svårt att hitta gripytan för en bredare diskussion? Kunde kyrkan i Finland bjuda på en sådan teologi som kommer ur den egna traditionen i Finland?

Pippi Långstrump löser inte problemet men kan vidarebefordra kristna värderingar. Här i arbetets sista rader tänker jag hypotetiskt på det vad Jesus och Pippi Långstrump skulle säga till varandra i dag, just nu. Vad har de gemensamt att berätta för barn?

Litteratur och andra källor

Litteratur

Andersen, Jens 2014. Astrid Lindgren. Tämä päivä, yksi elämä. Jens Andersen & Gyldendal , Copenhagen 2014. Published by agreement Gyldendal Group Agency, suomennos WSOY ja Kari Koski 2015.

Arvas, Maina (huvudredaktör). Pippiperspektiv 2020. Göteborgstryckeriet, Mölndal.

Asikainen, Susanna & Pulkkinen, Marika (toim.) 2023. Raamattu ja populaarikulttuuri. Suomen Eksegeettinen Seura. Helsinki 2023.

Baier, Matthias & Svensson, Måns 2018. Om normer. Johanneshov: MTM. Fysisk utgåva: 2018, Lund: Studentlitteratur.

Becker, T. & Quasthoff, U. M. (2005). Introduction: Different dimensions in the field of narrative interaction. Teoksessa T. Becker & U. M. Quasthoff (toim.), Narrative interaction (s. 1-12). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins B.V.

Dolk, Klara 2013. Bångstyriga barn makt, normer och delaktighet i förskolan. Johanneshov: MTM. Fysisk utgåva: 2013, Diss, Stockholm: Stockholms universitet.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. painos, Gummeruksen Kirjapaino, Jyväskylä 2005.

Fischer-Nielsen, Werner 1999. Astrid Lindgren och kristendomen. Argument Förlag AB, Varberg.

Gaare, J. & Sjaastad, Ø. 2003. Peppi ja Sokrates. Filosofinen matka Astrid Lindgrenin maailmaan. Gummerus Kirjapaino oy, Jyväskylä.

Halme Lasse 2010. Uskonto ja yksilö. Teoksessa Kokonaisvaltainen kasvatus: lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus.

Heikkinen, Vesa 2020. Tekstianalyysi. Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä? Gaudeamus, www.gaudeamus.fi. Painopaikka Tallinna Raamatutrukikoja OU, Tallinna.

Heinimäki, Jaakko 2012. Taskuetiikka. Kirjapaja, Helsinki.

Hämeen-Anttila, Jaakko 2005. Usko. Kirjapaino Oy. Helsinki.

Kaasila, Raimo, Rajala, Raimo & Nurmi, Kari E. 2008. Narratiivikirja: Menetelmiä ja esimerkkejä. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi 2008.

Kanerva, E. 2011. Onko elämällä väliä? Puhutaan elämän tarkoituksista. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kinnunen, Saara 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna 2011.

Laitinen, M. & Uusitalo, T. 2008. Narratiivinen lähestymistapa traumaattisten elämäkokemusten tutkimisessa. Teoksessa R. Kaasila, R. Rajala & K. Nurmi (toim.), Narratiivikirja: menetelmiä ja esimerkkejä (s. 106 - 151). Tampere: Juvenes Print.

Laitinen, M. & Uusitalo, T. 2008. Narratiivinen lähestymistapa traumaattisten elämäkokemusten tutkimisessa. Teoksessa R. Kaasila, R. Rajala & K. Nurmi (toim.), Narratiivikirja: menetelmiä ja esimerkkejä (s. 106 - 151). Tampere: Juvenes Print.

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R. & Zilber, T. 1998. A New Model for Classification of Approaches to Reading, Analysis, and Interpretations. Thousand Oaks: Sage Publications.

Lindgren, Astrid 1952 (första upplagan utgiven). Boken om Pippi Långstrump. Innehåller det bästa och det mesta av Pippi Långstrump (1945), Pippi Långstrump går ombord (1946) och

Lindgren, Astrid 1948. Pippi Långstrump i Söderhavet (1948), sjätte upplagan. Rabén & Sjögren. Stockholm. Tryckt hos Nordbok a.s. Oslo Gjøvik, Norge 1985.

Lindgren Astrid 1945, 1946, 1948. Peppi Pitkätossun tarina. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki 2021. Kuvitus Ingrid Vang Nyman.

Lindgren, Astrid 1945 (2009). Pippi Långstrump. Rabén & Sjögren 2009. 28. uppl. Stockholm.

Lindgren, Astrid 1946 (2016). Pippi Långstrump går ombord. Rabén & Sjögren 2016, 25 uppl. Stockholm.

Lindgren, Astrid 1948 (2020) Pippi Långstrump i Söderhavet. Rabén & Sjögren 2020, 23 uppl. Stockholm.

Lindgren, Astrid 1973. Bröderna Lejonhjärta. Stockholm: Rabén & Sjögren. Upplaga 6:3.

Lundqvist, Ulla (1979). Århundradets barn: fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar = The child of the century: [the phenomenon of Pippi Longstocking, and its premises]. Diss. Stockholm: Univ.

McGrath, Alister E. 2012.. Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan. Kustannusosakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja, Helsinki.

Mikkola, Sini & Saarelainen, Suvi-Maria 2023. Milleniaalinen kirkko. Kulttuuriset muutokset ja kristillinen usko. Suomen ev.-lut kirkon tutkimusjulkaisuja 139. Kirkon tutkimus ja koulutus. Grano Oy, Vaasa.

Ojanen, Eero 2014. Lapsen filosofia. Kirjapaja. Helsinki.

Raamattu 1992. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Piipliaseura.

Riessman, C. 2008. Narrative Methods for the Human Sciences. Thousand Oaks: Sage Publications.

Salminen, Joonas (toim.) 2012. Jeesuksen opetukset. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran symposiumissa marraskuussa 2011 pidetyt esitelmät. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura, Helsinki.

Salminen, Joonas (toim.) 2016. Miten Suomi uskoo? Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisu 284. Grano Oy. Vantaa.

Strömstedt, Margareta 1977. Astrid Lindgren. WSOY:n graafiset laitokset, Porvoo 1988.

Strömstedt, Margareta 1977, 1999 och 2003. Astrid Lindgren - en levnadsteckning. Rabén & Sjögren, Stockholm. Femte upplagan, tryckt hos Scandbook AB, Falun 2007.

Svenska Barnboksinstitutet 1977. En bok av Astrid Lindgren. Rabén & Sjögren Bokförlag, Stockholm.

Thurén, Lauri 2015. Kameli neulansilmästä. Jeesuksen vertaukset puhtaalta pöydältä. Kirjapaja, Helsinki.

Törnqvist, Lena & Öhman-Sundén, Suzanne (antologi sammanställd av) 2007. Ingen liten lort. Astrid Lindgren som opinionsbildare. Rabén & Sjögren Bokförlag, Stockholm.

Vartiainen, Pekka 2018: Kirjallisuusfragmentteja. www.avain.net.BTJ, Finland Oy, Vantaa.

Wikström, O. 2000. Salattu ihminen. Elämän syvät kysymykset ja parantava keskustelu. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Vilkka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Ödman, Charlotta 2007. Snälla, vilda barn. Om barnen i Astrid Lindgrens böcker. Tryck: Nord Print Ab, Helsingfors 2007. www.soderstrom.fi

Ørvig, Mary & Törnqvist, Lena (red.) 1977. En bok om Astrid Lindgren: A book about Astrid Lindgren. Rabén & Sjögren, Stockholm.

Andra källor

Internetkällor

Aftonbladet 25.7.2023. Mats Almegård: Svensk kulturkanon: Normbrytande barnböcker. <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/jl1Edq/svensk-kulturkanon-normbrytande-barnbocker>

Aftonbladet 23.7.2005. Jesus...det är ju Pippi! <https://www.aftonbladet.se/>

Ahonen, Talvikki 3.2.2022 i teologia.fi, <https://teologia.fi/2022/02/jeesuksen-vertausten-koodia-murtamassa>

Astrid Lindgren Aktiebolag 1998, Stockholm, <https://www.astridlindgren.com/sv/karaktererna/pippi-langstrump/historien-bakom>

Astrid Lindgren Memorial Award, Kulturrådet. Törnqvist, Lena: I Astrid Lindgrens anda. <https://alma.se/>, hämtad 1.1.2024

Astrid Lindgren Pippi Långstrump går ombord Illustrationer av Ingrid Vang Nyman <https://pdfcoffee.com/pippi--pdf-free.html>

Astrid Lindgren -sällskapet, uppdaterad 18.9.2023, <https://www.astridlindgrensallskapet.se>, hämtad 28.12.2023.

Bibelsällskapet, Sverige, <https://www.bibeln.se>

Dialogi. Mikko Malkavaara 24.5.2022. Elämäni käsitteet, historia, kirkko ja diakonia, uskonto. <https://dialogi.diak.fi/2022/05/24/elamani-kasitteet-usko/>, hämtad 15.2.2024

Expressen 6.12.1970. <https://www.expressen.se/>

Göteborgs Universitetsbibliotek, publikationslistor. <https://gup.ub.gu.se/>
hämtad 3.2.2024

Historien om Pippi Långstrump / Raben & Sjögren förlag,
<https://www.rabensjogren.se/193781-historien-om-pippi-langstrump>

Humanism och Kunskap. Peratt, Börje 20.5.2013. Du och jag Astrid. En andlig historia, i
backspegeln.

<https://humanismkunskap.org/> hämtad 29.12.2023.

Jyväskylän yliopisto. Koppa. 20.6.2015, hämtad 9.1.2024, 30.1.2024

<https://koppa.jyu.fi/>

Karlstads universitet. Sverige. Fakulteteten för samhälls- och livsvetenskaper. Desirée
Karlsson 2012. Astrid Lindgrens berättelser i luthersk belysning. Utifrån Emil, Pippi och
Madicken. Hämtad 31.12.2023.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:531631/FULLTEXT01.pdf>

Kielitoimiston sanakirja, uppdaterad 10.11.2022.

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/uskonnollinen>

Kilpeläinen, Aino-Elina 15.5.2019 i teologia.fi,

<https://teologia.fi/2019/05/lapsi-tarvitsee-tilaa-ja-tukea-hengelliselle-kehitykselleen>

Kirkko ja kaupunki. Heinimäki, Jaakko 24.06.2021.

<https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/anna-meille-tana-paivana-meidan-jokapaivainen-kaljamme-martti-luther-piti-olutta-hyvana-keinona-pirun-karkottamiseen>

Kirkko ja kaupunki. Patronen, Sirpa 07.05.2015. Ryhdy hyväksi tyypiksi. Ota haltuusi
yhdeksän hyvettä ja kasvata henkistä lihastasi.

<https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/ryhdy-hyvaksi-tyypik-1>

Kotimaisten kielten keskus. Institutet för de inhemska språken. Vesa Heikkinen. Hämtad
6.1.2024. <https://www.kotus.fi/>

Magasin Till Liv 2018. Astrid Lindgren och kristendomen.

<http://www.tillliv.se/2018/06/astrid-lindgren-och-kristendomen>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Lapsen kasvu ja kehitys / 7-9 -vuotiaat.

<https://www.mll.fi/>

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn. Norge. Bergly, Hilde Renate
2016. Pippi Langstrømpe som ressurs i sjelesorg med barn.

<https://mfopen.mf.no/mf-xmlui/handle/11250/2432757> hämtad 31.12.2023

Mielen ihmeet, psykologia, uppdaterad 5.5.2018.

<https://mielenihmeet.fi/viisi-suurta-persoonallisuuspiirretta-goldbergin-mukaan>

Opetushallitus, Utbildningsstyrelsen. Ira Vihreälehto. Kulturarv, vad är det?
<https://www.oph.fi/sv/vad-ar-kulturarv> ,hämtad 17.2.2024

Piispa Jari Jolkkonen 2019. Saarna papiksi vihkimisessä Uskonpuhdistuksen muistopäivänä 10.11.2019.

<https://www.piispajarijolkkonen.fi/puheet/uskon-lahja-luottamusta-ymmarrysta-myontymysta-ja-kuuliaisuutta/>

Sana-lehti. Aika ja ilmiöt 15.01.2024. Lapsellakin on oikeus uskonnolliseen katsomukseen, muistuttaa uskontokasvatuksen tutkija ja perheenäiti Saila Poulter.
<https://sana.fi/lapsellakin-on-oikeus-uskonnolliseen-katsomukseen-muistuttaa-kasvatustieteilija-ja-perheenaiti-saila-poulter>.

Stockholm Universitet. Publications. Lundqvist, Ulla 1979. Århundradets barn: fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar. <http://su.diva-portal.org>, hämtad 31.12.2023.

Svenska kyrkan. Höllvikens församling 2023.

<https://www.svenskakyrkan.se/hollviken/barnvagns--och-familjekonsert-med-tema-astrid-lindgren>, hämtad 15.02.2024

Sydöstran. Helena Klingspor 25.7.2005 i artikeln Jesus och Pippi i våra hjärtan. Hämtad 9.1.2024. <https://www.sydostran.se/>

Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Annaliina Niemi-Korpi 2021. Peppi Pitkätossu arvokasvattajana – narratiivinen tutkimus tarinan välittämiin arvoihin. Hämtad 31.12.2023.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/124584/Niemi-KorpiAnnaliina.pdf?sequence=2>

Tampereen yliopisto. Yleisen kirjallisuustieteen pro gradu -tutkielma, Tampere. Tiina Ollikainen 2012. Peppi Pitkätossun ambivalenttinen ääni. Peppi supersankarina ja surullisena orpotyttönä. Hämtad 31.12.2023.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83266/gradu05676.pdf?sequence=1>

Teologia.fi 15.5.2019. Akateemisen teologian näkökulmia ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Aino-Elina Kilpeläinen: Lapsi tarvitsee tilaa ja tukea hengelliselle kehitykselleen.

<https://teologia.fi/2019/05/lapsi-tarvitsee-tilaa-ja-tukea-hengelliselle-kehitykselleen/>

Uppsala Universitet. Brattgård-Thoäng, Carolina. Gudsbilder i Astrid Lindgrens böcker. En textcentrerad idéanalys av böckerna Emil i Lönneberga och Madicken.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:783151/FULLTEXT01.pdf>,

Uskonnot Suomessa, uppdaterad 11.4.2007, <https://uskonnot.fi/uskonnot/kristinusko>

Västanfors Västervåla församling, Sverige, <https://vastanfors.svenskakyrkan.se/handelse/3508>

YLE. Svenska yle, Kultur och nöje, Sonja Liukkonen 8.7.2013. Sommarberättelsen: Bröderna Lejonhjärta. <https://svenska.yle.fi/a/7-619919>, hämtad 29.12.2024.

Fotos

Foto 1. Fotograf okänd. Suomen Kuvalehti 10/1968, s. 38

Foto 2. Astrid Lindgren och Tove Jansson. Olle Wester/TT, 1977